

Anno 1988

**Nekas nav mūžīgs, dziesminiek – Princese Gundega –
Mana pirmā vīra otrā sieva – Straumēnos – Kaleidoskops, 1988 –
Manā pastkastē – 38. KD Brisbanē – Es caur savu objektīvu ņemu
dabu – beigtu, dzīvu...**

Pertas latviešu jauktais koris 1988. g. 14. jūnijā. Diriģents Jānis Purvinskis.

NEKAS NAV MŪŽĪGS, DZIESMINIEK

*Klusē kalni, klusē lauks,
Klusē tālie sili,
Tālu mana dzimtene,
Meži, meži zili.*

Miris dzejnieks T. Tomsons (1909–1988).

Bēres. Mēs, Sidnejas latviešu vīru koris, stāvam Sidnejas ev. lut. draudzes baznīcas luktā un dziedam Teodoram Tomsonam viņa sacerēto un Bruno Skultes komponēto dziesmu *Aijā*. Mācītājs runā, bet es nesaprotu ne vārda, jo šādos brīžos vienkārši izslēdzos un sāku domās pārcilāt visu ko vien par aizgājēju zinu, un par šo latvju dzejas vētras putnu ir tiešām ko atcerēties.

Uz *Jaunās Gaitas* redaktora uzaicinājumu rakstīt par Teodoru Tomsonu, es arī šo to uzrakstīju. Raksts iznāca par garu un es redaktoram Lasmanim teicu, ka man pašam grūti ko nosvītrot. Lai svītrot viņš.

Viņš savā vēstulē man cita starpā raksta:

*Viņš attaisnots, viņš attaisnots,
Lai skan nu slavas dziesma.
(No kāda jaundarba)*

Mīļo Uldi!

Saņēmu Tavu lapu paku telefona grāmatas biezumā, un, to uz vietas izlasījis, tapu priecīgs un pat aizkustināts. Tāda atsaucība! Tik liels un tik žigls darbs! Nabaga redaktors, kuram tik bieži nākas vilties, nu reiz jūtas gandarīts. Bez tam (kā jau laikam teicu) tieši Tava subjektīvā pieeja (Tavi vārdi) būs vērtīgs papildinājums recenzentu valodai.

Bet drusku par garu ir, kā Tu pats saki. Skaidrs, liksim ārpus recenziju nodaļas. Sadarbībā ar Laimoni es gādāju arī vienu otru drusku plašāka vēriena apceri, palielot 4 JG lpp. robežās. Ar olekti izmērījis, nācu pie atziņas, ka Tavu rakstu tādā rāmī varētu iespiest, nosvītrojot citātus, tos galvenos tomēr atstājot, un, ja dzejas nodaļa vēlas izlietot kādus no Taviem atsūtītajiem paraugiem. Es nu ceru, ka Tu šādu atrisinājumu akceptēsi un rīkojos atteicīgi tālāk.

Pasaule sāk daudzinaīt Teodoru Tomsonu. Lasu avīzē, ka Aleksandrs Zariņš

M. Zīverts un T. Tomsons 1956. g. Engadīnes Dunājos. Attēls no SLT arhīva.

lasījis lielāku apskatu LARA's dižsaietā, un tagad JG varēs publicēt Tavu apcerējumu. Liels paldies!

Mārtiņš.

Pirmo reizi Tedi satiku Vircburgā ap 1948. gadu. Patiesībā nesatiku, bet redzēju uz skatuves. Ar *Trejmeitiņām* viesojās Eslingenas operešu ansamblis, un Teodors spēlēja tēvu. Viņam bija patīkama balss.

Protams, Tomsona vārds man toreiz gluži svešs nebija, jo kas gan vācu laikā netika dziedājis viņa populāro grāvēju *Divi bija* ar džimlaurūdi pēc katra panta. Kā saka, tā laika *hit-parādē* viņš kotējās ļoti augstu.

Par Tomsonu kā cilvēku domas dalījās, bet neviens neapšaubīja viņa talantu. Viņa krāsainā personība varēja radīt gan patiku, gan nepatiku, bet vienaldzīgu neatstāja nevienu. Es esmu mēģinājis šos pirmreizinātājus pievest pie kopsaucēja, bet cilvēks nav matemātiska formula. Ne vienmēr div-reiz-divi ir četri.

Viņš dzimis 1909. g. Valmierā kurlmēmā kurpnieka Tomsona ģimenē, apmeklējis Valmieras komercskolu, ko nepabeidzis, 19 gadu vecumā ierodas Rīgā. Viņi abi ar vēlāk populāro mūziķi Alfredu Vinteru strādājuši divesmito gadu beigās nakts maiņā kokzāģētavā Mīlgrāvī.

Kad Lieldienu priekšvakarā padzirdējuši, ka naktsmaiņai neizmaksās algu, metušies visi ar Tedi un Alfredu priekšgalā uz biroju. Tomsonam rokā bijis miets. Algu dabūjuši gan, bet pēc Lieldienām abi atlaisti. Iemesls: musināšana, vardarbība un

regulāra malkas zagšana. (Tiesa – abiem ziemas rītos esot paņēmiem līdzi pa šķīlai).

Tad Tedis strādājis Strūgas ielas maiznīcā par izvadātāju. Atlaists. Piecas dienas linu eļļas fabrikā. Atlaists. Grāmatu kolportieris pie *Grāmatu Drauga*. Kādu laiku strādājis pa vasaru dārzniecībā, pa ziemu maiznīcā.

Nobeidz vakara vidusskolu. Iztur pārbaudījumus Latvijas Konservatorijā, kur 5 gadus mācās dziedāt. Pametis studijas, dzied Nacionālās operas korī, pēc tam Rīgas radiofona korī.

Laikraksts *Latvija* publicē viņa pirmo dzejoli. Pacilātību nokauj draugs un dzejnieks Pēteris Iklāvs, sakot, ka Teda darbos dzejas nu gan nav. Lai sviež kladi krāsnī!

Galvaspilsētā Tomsons apgrozās mākslinieku-bohēmiešu sabiedrībā. Tur ir Oskars Norītis, Ernests Rirdāns, Pēteris Iklāvs, Jānis Grots, Kārlis Padegs u.c. E. Raisters savā grāmatā *Kad mēs jauni* bijām stāsta, ka Tomsons jau toreiz nekāds eņģelis nav bijis.

1943. g. iznāk viņa karavīru dziesmu krājums *Kara zābakos* ar E. Rirdana ilustrācijām.

Pirms Rīgas krišanas viņš izbrauc ar kuģi uz Vāciju. Paša stāstam, ka viņš no armijas dezertējis, negribas ticēt. Par savām kara gaitā viņš nevēlējās runāt. Cik zināms, tad bijis kara ziņotājs 19. divīzijā.

Apprecējies. Sieva palikusi Latvijā. Vācijā viņš apprecas otreiz, pēc paša izteicieniem, lai tiktu iekšā Eslingenas DP nometnē. Tur viņš cītīgi dzejo un apmeklē masieru kursus. 1947. g. iznāk viņa dzejoļu krājums *Saltā elpa*.

Eslingenā starp mūsu dižlīterātiem Tedis ar savu bravūrīgo uzvešanos un ķecerīgajiem uzskatiem nemaz nav populārs, kā to liecina dzejnieces Elzas Ķezberes vēstule Jaunsudrabiņam: *Vai, dārgie, tas man jāpastāsta vēl. Redzēju Eslingenā vienu gluži ērmotu cilvēku. Tādu Teodoru Tomsonu. Teica jau, ka esot plātīgs zellis, bet redzētais un dzirdētais pārspēja visas iedomas. Tāds vienaldzīgs šnītes ļaužs ar ūsiņām, biezām zolēm, baltām biksēm. Teica: latviešiem esot tikai 3 dzejnieki. Viņš pats, Virza un Medenis. Tā kā Virza un Medenis miruši, tad esot tikai Tomsons. Nevienš viņu nevarot imitēt, jo neviens tik smalku dzeju nesaprotot. Rainis neesot nekāds dzejnieks, nekā neesot latviešiem devis, tikai atdarinājis vāciešus.*

Lasīt Poruku un Bārdu nozīmējot parādīt sliktu gaumi, tās esot lētas, zeltītas pastkartes. Skalbe neesot dzejnieks. Tikai par pasakām varot runāt. Visos žurnālos strādājot un tos vadot muļķi, kas neprotot viņu, Tomsonu, novērtēt. Viņš arī turot zem sava goda drukāties vienos izdevumos ar tādiem vājiem rakstniekiem, kādi tagad esot latviešiem.

Pazīstot Tomsona *modus operandi* un ko viņš savos rakstos teicis par citiem autoriem, nav šaubu, ka cienījamā dzejniece ir tikusi pamatīgi provocēta. Tajā pašā laikā jāsaka, ka viņa pašnovērtējums nekādā ziņā necieta no mazvērtības kompleksa. Nāk prātā iedzeršana 1950. gados Sidnejā, Saņēmis no kāda sabiedriskā darbinieka plīķi (otrs sabiedrības pilārs viņu tai brīdī turējis ciet) Tomsons, kā leģenda stāsta, skrējis pa ielu un kliedzis: *Nenosīt vienīgo latviešu dzejnieku!*

Saltā Elpa tiek saņemta visai atzinīgi. Tomsons acīmredzot daudz strādājis pie

formas par piemēru ņemot gan iecienīto Virzu, Medeni, Ādamsonu, Cedriņu, gan franču klasiķus. Dominējošā stīga pieder romantiķim, taču šur tur pamanāms jau izteikts *tomsonisks* vaibsts.

*Es tevi jūtu, visulabā
Zem maniem pleciem un man šķiet:
Tu vienīgā, kas sevī glabā
Tos sapņus, kuri vīra dabā
Ar sievas sapņiem kopā iet*
(Gulta)

Četrdesmito gadu beigās Tomsons ar kundzi Smaidu ierodas Sidnejā. Sev nodarītās *pāreslības* Tedi nav aizmirsis un saviem nelabvēļiem – kritiķiem, dzejniekiem un avīžu redaktoriem – atspēlējas 1954. g., izdodot grāmatiņu *Rupuči Raugā* ar pseidonīmu *Re Wells*. Priekšlapu greznoja liels Rirdana zīmēts autora šaržs un norāde: pavīpsnājumi un paskvillas par dažiem Vācijas četrdesmito gadu dzejas niekiem. Rīmējums ir veikls un asprātīgs:

*Tev slavu dziedāšu,
ai, recenzenta prāts,
kā gudrā, svētā govs
ja topi sveicināts,
tad rādi lēnībā,
tad rādi lietu dabā,
kur dzeja pareizā,
kur dzeja visu labā.*

Kad es 50. gadu sākumā sāku apgrozīties Sidnejas latviešu sabiedrībā, Tomsona slava bija jau tālu, tālu izpaudusies. Dažās mājās viņš bija persona *non grata*, jo viesībās mēdza *brūķēt* neganti rupju muti. Liekas, ka viņam nebija lielāka prieka, kā šokēt daiļo dzimumu, saucot cilvēku anatomijas daļas nelatiniskos vārdos vai pieskaitot daiļavas pie cilvēces vecākās profesijas. Protams, šāda rīcība izraisīja konfliktu ar lauleņiem, un draugi ne vienu reiz vien viņu dabūja aizvākt projām, lai pasargātu no miesas bojājumiem. Tā viņš gandrīz dabūja kāvienu no Induļa Nīča, jo bija nosaucis viņa sievu par *franču m---*u, tikai tāpēc, ka bēgļu gaitas Zeltīti bija novedušas Francijā.

Taču Tomsona draugi apgalvo, ka aiz izkārtnes slēpies jūtīgs, sirsnīgs, viesmīlīgs un gādīgs cilvēks. Jautāts, kāpēc viņš tā dara, Tomsons kādam paziņam atzinies, ka viņš citādi nevarot. Tēlojumā *Orientam blāzmojot (Kliedziens)* viņš pats sevi izskaidro tā:

Bet ļaudīs esot, bieži vien uzmācas neatvairāms kārdinājums nospēlēt vai nu dzērušu idiotu vai nedzērušu muļķi (...) Par pilnu neņemamam vientiesim katrs mēdz kaili, pat bez atlikuma parādīt savu īsto, kaut citādi gauži “fazēto” un pasaulei

slēpto raksturu.

Kādā vēstulē Mintautam Eglītim viņš raksta: *Mana daba jau nu gluži tāda nav, kā to iztēlo – riebeklis, blēdis, hulīgāns, anarchists, dzērājs, sievu pavedējs, krāpnieks, nūģis, plukata, lupata, cūka, necilvēks, lops, balamute, mēsls. Kā pats redzi, man par to ne silts ne auksts.*

Par sevi viņš raksta pašportretiskajā dzejolī *Es.*

*Es esmu nicināts un mūžam skauģu nīsts,
Teic, visas manas dienas sievu brunčos tītas,
Gan smejojot, glāžu šķindā, tračos aizvadītas.*

(...)

*Nu sīka dzīvība kā mats te kļaujas klāt:
Ai, Tedi, muļķa desa, kā gan patikt vari,
Ja vienumēr un visur nepareizi dari.*

(...)

*Kā āzi kaulainu tad mani projām vāc
Ar kājas spērienu, kas mērķēts īstā vietā:
Kas guļ uz gruvežiem, lai nosprāgst gultā cietā
Bez liekas gudrības un izmanības ar;
Tāds, sīkiem zemes oļiem spēlēdamies, eju
Un atkal atgriežos.*

Bet bija nedaudz cilvēku, par kuriem un viņu laulenēm Tedi nekad nepalaida muti. Viens no tādiem bija Mintauts Eglītis.

Man liekas, ka ar laiku Tomsons pats vairs nevarēja atšķirt masku no sava īstā Es, lai gan viņa draugi apgalvo, ka tas tā nav bijis. Bez tam, reiz nodibināta, reputācija bija jāuztur. Man aiz šīs maskas izdevās ieskatīties tikai daļēji un tagad man ir žēl, ka neiepazinu viņu labāk. Tomsons savu sirdi atklāja tikai draugiem, un “vai” tam, kas šo uzticību piekrāpa. Tāds tika norakstīts uz visiem laikiem.

Tad bija tāds posms viņa dzīvē, kad viņš stipri ieskatījās pudelē, bet es neatceros viņu redzējis piedzērušos. Reiz sēdam maza kompānija zemskatuves pagrabiņā pie glāzītes. Aizejam no galda prom, izņemot Tedi, kas mums aiz muguras iztukšoja visas neizdzertās glāzes.

1959. gadā iznāk viņa *Drāmatiskā Septīma*, autora grafiskajā iekārtojumā. Titul-lapā teikts:

Skumja kameramūzika ar prologu un elēģiju 8 dziedājumos, veltīta kritušo un bez mīņas zudušo draugu piemiņai.

Kā visas izdevēja M. Eglīša grāmatas arī šī ir grezna savā vienkāršumā un to ir patīkami paņemt rokā.

1960. gadā *Drāmatiskā Septīma* saņem Austrālijas latviešu kultūras fonda balvu. No visām Tomsona grāmatām šī ir *vismedeniskākā*. Daudz tiek pielietoti tautasdziesmu motīvi, jēdzieni, simbolika. Tēmas visnotaļ ļoti patriotiskas. Prologs rakstīts atskaņās, tāpat elēģijas divi panti, un tie mani personīgi aizkustina un patīk vislabāk.

T. Tomsons Ed. Keiša šaržs.

*Ļaujiet man raudāt pie Daugavas,
Raudāt pie Daugavas klusi,
Dus manas dzimtenes dvēsele
Dzelmē tur nogrimusi.*

*Ļaujiet man raudāt pie Daugavas,
Atveldzēt degošās delnas.
Uguņu blāzmā tur izraudāt
Asiņu asaras melnas.*

Tajā pašā gadā Tomsons šķiras no otrās sievas, kas no viņa aizgājusi un grib precēt kādu citu. Šķirējs ir *Viņa godība*, tiesnesis Dovijs, arī leģenda mūsu pavalstī, ar ļoti kodīgu mēli. Patiesībā Tomsons lūdz, lai otru laulību anulē, jo viņa pirmā sieva, ko nogalinājuši krievu tanki, kad tie uzbrukuši vilcienam, kur sēdējis Tedis ar lauleni, tagad atradusies dzīva un vesela Rīgā un gribot braukt šurp. Prāvas atreferējums parādās arī austrāliešu laikrakstā ar virsrakstu *Pirmā sieva atpakaļ no miroņiem* un izklausās pēc īsta mednieku stāsta. Laulību tomēr anulē.

Kā mans draugs un aculiecinieks, grafiķis J. Dukurs stāstīja: *Tas bija viens varens teātris. Tedis bija nepārspējams. Kad liecība bija pabeigta, raudāja Tomsons, raudāja tiesnesis un raudāja publika.*

Tedis protams, zināja, ka viņa pirmā sieva ir Rīgā, un viņam ne prātā nenāca viņu aicināt šurp, taču šī mazā epizode norāda uz kādu cēlu rakstura īpašību. Viņa otrai pusei zināmu iemeslu dēļ bija vajadzīga ātra šķiršanās, un tas bija viņa reveranss.

1971. gadā iznāk Tomsona dzejoļu krājums *Spēle*. Nosaukums ir M. Eglīša ieteikts. Dzejnieks to gribējis saukt *Drūma diena*.

Tomsons ir apņēmis jaunu sievu, daudz jaunāku par sevi, un krājums veltīts viņai ar moto:

*Aiju, aiju, aijaijā
Viss kā rēgu pasaka,
Un kā nemināmu mīklu
Svešums auž ap sevi tīklu,
Auž un samežģina tā,
Atrisināt ka nekā.*

Šī laulība izrādās noturīga.

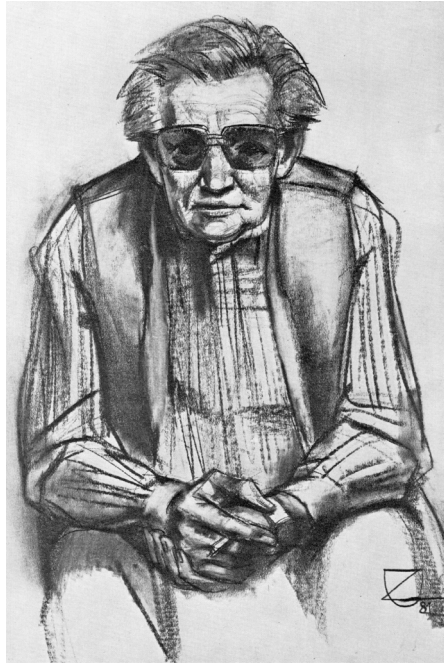
Spēles tematika ir dažāda. Dzejnieks raksta par savām sajūtām svešuma tīklā, sabiedriskajiem notikumiem Sidnejā, slaveno latviešu naktsklubu *Elite* (Ellīti), ceļojuma iespaidiem, zaudēto dzimteni, dzīves trakulībām, mīlestību. Meistarīgi atdzejots H. Losona (*Lawson*) Svīnijs.

Tomsons pierāda, ka lieliski pārvalda formu un prot sekmīgi izvēlēties un pakārtot ritmus maksimālam efektam. Viņš ļoti ciena Verharnu un uzskata to par vienu no vislielākajiem dzejniekiem. Verharna *Senas dzīres* Tomsons mīlēja skaitīt no galvas, un šis sacerējums izmantots kā fons dzejolim *Sievas teltīs*.

Reiz bija atbraucis uz Sidneju dzejnieks Olafs Stumbrs. Mums abiem ar Olafu bija sarunāti ciemi, un tur ieradās arī Tomsons. No sākuma runājām par šo un to. Tedis sēdēja ka uz adatām un, acīmredzot, gaidīja brīdi, kad sarunās tiks pieminēti franču klasiķi, dzejas formas, un viņam būs izdevība spert vaļā savu franču gabalu. Bet mēs nepratāmies. Tad bez kāda ievada un bez kāda sakara ar patreizējo sarunu tematu, Tomsons rāva vaļā *Senas dzīres*.

Grāmata skan kā no diviem gabaliem. Vairums darbu pieder dzejniekam-roman-tiķim, pārējo daļu aizpilda ļoti robusta dzeja, reizēm salikta ugunīgos ritmos, ironiska humora pilna, sevišķi, ja runa pašam par sevi. Tā ir tipiski tomsoniska un daudz labāk saderas ar viņa publisko seju nekā romantika un melanholijs. Lūk. kā sevi Tomsons apraksta sevi dzejolī *Portrets*.

*Mans vecums mani kaitina
Kā ezis kurmi ziemā
Un tādēļ, cēlis platmali,
Es aizstaigāju svilpodams
Pie Vīnaģeķa ciemā.
Gan sen jau pāri pusnaktij*

T. Tomsons. Ulda Zemzara pastelis, 1981.

*Te sēžam mēs uz trucas,
Ir Vīnaģekim draugu daudz.
Ir ugunīgas draugaļas
Un mucas, mucas, mucas!
Tak kaunu proties, buntavniek,
Ne tu vairs siržu lauzējs!
Un tamdēļ, cēlis platmali,
Tāds eju mājās svilpodams –
Vecs āzis – kūlas graužējs.*

Kas par brīnišķīgu, neparastu un daudz izteicēju vārdu – Vīnaģekis!

Man patīk dzejolis *Vīzija*.

*Kam tik nogurušas kājas?
Jāņuzāļu pļavās brienu
Plūkt to puķi, plūkt to vienu
Līgo.
Vairs ne ceļu, vairs ne mājas*

*Svina debess zaigo blāvi
Vai to dziesmu, to par nāvi
Līgo.*

*Pusnakts rasa zālē klājas
It kā sapnī klausos sirdi,
Senu, tālu dziesmu dzirdu
Līgo.*

Tomsons nekad savā dzīvē nav dzinies pēc mantas, karjeras un sabiedriskiem amatiem. Pēc pēdējiem jau nu nepavisam, jo daudz vieglāk ir nekā nedarīt, bet tikai kritizēt. Viņš ilgus gadus strādāja Vulāras priekšpilsētas pašvaldībā kā parku apkopējs. Kā viņš man kādreiz stāstīja:

Esmu brīvs cilvēks. Kad apnīk pļaut, aizeju uz krogu. Izkapti vienmēr atstāju ārpusē, lai boss notes brīdī mani var atrast.

Vēlāk viņš uzdien par atkrituma izgāztuves pārzini, kas atrodas ļoti gleznainā vietā okeāna krastā. No turienes viņš savāc visādas interesantas lietas, uz ko viņam bija laba acs.

Tedis nodarbojas arī ar tēlniecību, patiesību sakot, montāžu un ar vienu eksponātu izstādījis arī pie austrāliešiem. Arī Latviešu namā viņam ir izstāde – *Neekspresīvā konfigurācija*.

Tomsona nākamā grāmata *Dance macabre* iznāk 1976. gadā. Vāku zīmējis un grafisko iekārtojumu veicis pats autors. Krājumu ievada humoristisks Jāņa Sarmas Tomsonam veltīts dzejolis. Apakšā paraksts: *Sveiciens Tev un Tavam kungam*.

Nākamās lappusēs – komponists un pianists E. Freimanis, arī krāsaina un īpatnēja personība. Arī Eižens Vīnaģekim nebija svešinieks un, ja viņam kur sevišķi patika, noteica: *Es nu te palikšu!* un izmeta enkuru uz visu nakti.

*Bet es te nu palikšu
Un velti nesērojaties,
Jo man te iepatikās
Par visu vairāk.
Bet es te nu palikšu
Tā pats ar sevi
Klusumā
...Bet es te nu palikšu
Kādu sīku mirkli...
Kādu gaismas gadu,
Kādu mūžību.
(Eižens Freimanis atvadās)*

Šis krājums ļoti atšķiras no iepriekšējiem. Saistīto dzeju gandrīz visur aizstāj brīvais pants, dominē intelekts, ass kā ķirurga nazis, valoda vienkārša, nesamudžināta

un skanīga. Ļoti koncentrēti un labu *Dance macabre* pasauli savā recenzijā definējis Amšlavs Eglītis:

Visumā dzejnieka attieksme pret dzīvi ir kļuvusi prasīgāka, skeptiskāka, vērojošāka. Senāko apokaliptisko vīziju vietā stājas vīpsnējošs pasaules skatījums un bezilūziju rezignācija. No galējā pesimisma dzejnieku glābj ironija.

Lasot tālāk, nesaistīto pantu plūdus acs apstājas pie dzejoļa *Atelpas brīžos*, kas savā formā un vieglumā atgādina Virzas eleganci. Grūti aptvert, kā var ar pāris lakoniskiem vārdiem tik daudz pateikt un radīt tādu noskaņu.

Sabiedriskā darbā Tomsons nepiedalās, lai gan cītīgi apmeklē sarīkojumus – koncertus, teātra izrādes un literāros vakarus. Rakstnieku dienās viņš piedalās reti, jo, šķiet, izņemot Kārli Ābeli. sen., Jāni Sarmu un vēl kādu saujiņu, viņš citus sev par līdžīgiem neturēja. Atceros, ka uz Klauverta aicinājumu piedalīties vienās no Rakstnieku dienām Sidnejā, viņš rakstiski paziņoja, ka pateicas par parādīto godu, bet tieši tajā dienā esot jāved runci rūnīt. Vienā RD komitejā mēs tomēr dienējām kopā. Tomsons gan daudz runāja, bet darīšanu atstāja mums, plebejiem.

Maisīšanās referentiem pa starpu literārajos vakaros bija Tedim raksturīga. Nebija jau nekas liels – pāris starpsaucienu, ja dzejnieka domas ar referentu dalījās. Sliktāk klājās kādam literārās tiesas advokātam, ko Tomsons burtiski nobļāva no *beņķa*.

Viņš mani nokaitināja Andreja Eglīša viesošanās laikā, un es iesūtīju AL anonīmu vēstuli. Pat Klauverts nebija uzminējis, ka rakstītājs esmu es.

O Teodor, o Teodor!

Martā Sidnejā notika Andreja Eglīša dzejas vakars. Ar priekšnesumiem piedalījās pats autors un Teodors Tomsons, Bija jauki redzēt, ka Austrālijas dzejnieku krīvs ir pie labas veselības un gadu skrejā nekā nav zaudējis no savas pozas, vitalitātes un vēl arvien nav atteicies no sava iemīlotā “hobija” – maisīties citiem runātājiem pa starpu. Nevar noliegt, ka Teodors tādas funkcijas kā dzejas vakarus prot lieliski atdzīvināt. Pareizā vietā iemests vārds, maza piezīmīte atgādina referentam, deklamētājam, runātājam, bet galvenokārt klausītājam, ka zālē mirstīgo pelēkāajā barā sēž pats maestro, un ka tikai cienība pret runātāju vispār liek viņam turēt muti vairāk nekā tas pašam patiktos. Protams formas negludumi pat vislielākajam gribas cilvēkam liek atdarīt runājamo un pusbalsī izteikt koriģējumus vai citādi likt manīt, ka vienā otrā peršīnā Eglītim nogājis šķībi.

No visām Eglīša vārsēm atzinības cienīga bija tikai viena, un to Teodors sveica ar spontānu aplausu solo, bet, kad neviens nepiebidrojās, tikpat spontāni atkal apklusā. Ne jau uz ilgu laiku!

Vakara noslēgumā Tomsonu patīkami pārsteidza Sp. Klauverta un M. Eglīša runas, kas viņam deva necerētu iespēju parādīties foruma priekšā un ar starpsaucieniem vēlreiz visiem atgādināt, ka Drāmatiskās septīmas autors ir ieradies Latviešu namā. Un, draugi, nenoliegsim, ka tas Tomsonam atkal izdevās!

-is-, Sidnejā

Klauvertam neizdevās noorganizēt Tomsona dzejas vakaru, jo autors pieprasīja

vīru kora piedalīšanos. Melburna un Brisbane aizsteidzās Sidnejai priekšā. Par Brisbani viņš man stāstīja, ka esot aizbraucis *incognito* paklausīties, ko par viņu tur runā.

Un slavē un slavē! Man palika drusku garlaicīgi un sāku maisīties pa starpu. Vīsi griežas atpakaļ un čukst: kas tas tāds?

Vienās RD es vadīju dzejas vakaru. Tomsons uz aicinājumu piedalīties nebija atsaucies, bet bija redzams klausītāju rindās. Plāpājam par šo un to, uzreiz viņš sacīs: *Tu taču mani neaicināsi ko skaitīt?* Signāls ir nepārprotams. *Dievs, cik tu esi caurspīdīgs!* es pie sevis nodomāju. Pasmaidu un nekā nesaku. Pārtraukumā Tedis ir atkal klāt: *Klausies, tu taču neaicināsi mani ko skaitīt?*

Mīlais dzejniek, es saku, tik daudz es no tevis esmu mācījies: vienmēr dari to, ko no tevis negaida. Pašās beigās es aicinu Tomsonu noskaitīt ko *impromptu*. Viņa uzstāšanās tehniku bija vērts papētīt katram aktierim.

Teodors izskatījās pārsteigts. Mans aicinājums viņu ir ķēris kā zibens spēriens no zilām debesīm. Gausi, it kā negribīgi iznāk publikas priekšā. Nevainojami ģērbies. Zamša kurpes, bikses, kamzolis, kreklis ar kaklautu, neiztrūkstošās saules brilles. Nopozē, atbrauka ar roku sirmo matu cekulu, nopauzē un per vaļā.

Pazudusi ir mazliet stieptā valmierieša valoda. Kadences ceļas un krīt. Vai nu vārsmā ir dzimusi *impromptu* vai ne, tā tiek nodeklamēta ar lielu efektu. Dažkārt viņa deklamēšanas veids likās teatrāls, bet tad man bija izdevība noklausīties viņa īsi pirms nāves ierunāto *Drāmatiskās septīmas* prologu. Tas bija tik patiens, tik pārdzīvots, ka man tirpuļi skrēja pār kauliem.

Gadu skrejā vētras putns sāka pierimt, Viņš daudz lasa, klausās mūziku, dzejo un pieņem viesus. Tas ir gandrīz nerakstīts likums, ka iebraucējus, māksliniekus, ved iepazīties ar Sidnejas jauno operas māju un ar Tomsonu.

Periodikā parādās pa lasītāja vēstulei vai dzejolim, bet tie parasti ir komentārs kādam notikumam, izteikumam, pilni mefistofeliskiem smiekliem vai *trallallā*, no kā *neiesvaidītais* ne velna nevar saprast. Daži dzejoļi izklausās kā Majakovska rakstīti.

Bieži ar no gaisa grābtiem faktiem viņš metas kā Donkihots cīņā ar vēja dzirnavām. Liels troksnis un maz substances. Reiz viņš nikni uzbrūk Latviešu nama apsaimniekotājiem un saņem no mana tēva *Lasītāja vēstulēs* atbildi:

Sagrozīti fakti.

Neturot par vajadzīgu atbildēt T. Tomsonam uz viņa tirādi AL slejās, kuras acīmredzams nolūks ir diskreditēt latviešu nama saimniecības veidu, turu par vajadzīgu informēt lasītājus, minot sagrozītos faktus ar kuriem T. Tomsons operē. (Tālāk seko skaitliski atspēkojumi par nama budžetu, telpu īri un bankas aizdevumu)

Pēc Tomsona vēstules spriežot, viņš arī sevi tur par vienu no tiem, kas latviešu nama jaunās zāles būvi finansējuši. Dodot taisnībai godu, jāsaka, ka viņa vārds starp tiem 780 ziedotājiem vai aizdevējiem nav atrodamas. Viss viņa devums, veco namu pērkot, ir bijis 5 mārciņas (\$10).

M. Siliņš (Sidnejā)

Ap 1968. g. iznāk jau Tomsona publicētie dzejoļi skaņu ierakstā *Vizuļu spēle*. Tos lasa pats autors. Kad Sidnejā viesojas pazīstamais portretists Uldis Zemzaris, viņš uzglezno arī Tomsonu, bet Tedis bildi nenopērk, toties pasūtina pie V. Motmillera 12 portreta fotogrāfijas, ko izsūtīt draugiem.

Tad Sidneju aplido ziņa, ka Teodors ir nedziedināmi slimš. Savu slimību viņš panes stoiski un nezaudē dzīves prieku. Iet gan uz pārbaudēm, bet ārstēties neārstējas.

29. janvārī, nesagaidījis 80. mūža gadu, dzejnieks nomirst, līdz beidzamam citēdams Jāņa Medeņa vārdus: *Dzejniek, trulu spalvu necilā*, bet tas attiecas tikai uz viņa dzeju, varbūt arī ne uz visu viņa dzeju. Viņa pelni tiek izkaisīti iemīļotajā Klusajā okeānā.

1988. gadā Sidnejā iznāk *Kliedziens*, kur sakopoti viņa avīžu raksti un recenzijas par Tomsona grāmatām. Rakstiem skan cauri apsēstība ar zināmu tematiku: tautiešu godkārtību, pašslavināšanos, lielmanību utt.

Summējot visu teikto, kāds tad bija Tomsons?

Buntavnieks, patriots, vīnaģekšis, interesants sarunu biedrs, netolerants, smīniķis, romantiķis, sentimenta nīdējs, erudīts, bļauris, ironizētājs, plātīzers, pozētājs, optimists, sirdscilvēks, argumentatīvs, robusts, rupjš, jūtīgs, galējību cilvēks, krāsaina personība, viesmīlīgs, gādīgs, lojāls, uzticīgs, devīgs, dabas, glezniecības, mūzikas, literatūras cienītājs, bravūrīgs, apsēsts, intelektuālis, izšķērdīgs ar padomiem, paradoksāls, formas meistars, dzejnieks?

Atbilde: kaut kas no visiem.

Viņa vieta mūsu literatūrā?

Ai, dzīves koklētāj!

Var notikties

I tā,

Ka tavi

Krāšņie darbi

Atmirdz mūžībā.

(Šis apcerējums publicēts JG.)

PRINCESE GUNDEGA

21. janvārī vēstule no A. Jansona:

Ap sveicu ar izdevušos “Kurzemes bērniņš” pirmizrādi. “Laikā” lasīju cildinošu recenziju. Vai būtu iespējams dabūt kādu kaseti? Man traki gribētos dzirdēt.

Nupat mūsu Gundegas projekts tik tālu, ka sākam apzināt aktierus. Vai Tev būtu interese un iespējams piedalīties ar karaļa lomu? (tālāk uzskaitītas izrāžu vietas un laiki)

Mēģinājumi sāksies 11. jūnijā. Ņujorkas draudzes lauku īpašumā, skaistajos

Katskiļu kalnos. Ap 200 km no Ņujorkas uz ziemeļiem. (...)

Visiem dalībniem piedāvājam apmešanos un uzturu Katskiļu nometnē un Ņujorkā, kā arī transportu no Ņujorkas uz nometni un uz Indianapoli.

Apmešanās jautājums Indianapolē vēl nav pilnīgi atrisināts. Bet sliktākā gadījumā mums pietiekamas studentu mītnes par USD 10 no personas diennaktī, ja divi vienā istabā. Mītnes atrodas tuvu teātrim, bet patālu no centra un Dziesmu svētku viesnīcām.

Tā kā dziesmu svētku komisija neuzņemas ne ar centu šo pasākumu finansēt, visu risku uzņemies Ņujorkas latviešu koris. Patlaban samaksu par šīm mītnēm nevaram garantēt, bet, ja tiksīm cauri ar veselu ādu, ceram šos izdevumus segt. Diemžēl tādu viesmīlību kā pie austrāliešiem no šejeniešiem nesagaidīt. Dziesmu svētku viesus un dalībniekus savās mājās tikai retais uzņem, un tad tikai radus vai personīgus draugus.

Ansambļi paredzēti arī vairāki profesionāli aktieri no šejienes – Laila Robiņa, kura vairākkārt spēlējusi Brodveja teātros, Laila Saliņa no Čīches operas, un Pauls Berkolds no Teksas operas. Neviens no viņiem arī nesaņem kādu atlīdzību vai ceļa naudu.

Nabadzīgi jau tas izklausās, bet varbūt arī Tu būsi tik traks, ka būsi ar mieru piedalīties. Starp citu karaļa lomā nav dziedāšanas, kas būs Tev atvieglinājums. Tikai visiem jādzied kora skatos.

Jā, vēl viens svarīgs punkts, par kuru no paša sākuma visiem jāpaziņo: Katskiļu nometnes telpās aizliegts smēķēt un nometnes teritorijā aizliegts lietot vai glabāt jeb kādus alkoholiskus dzērienus.

Nometne pakļauta Ņujorkas štata nometņošanas noteikumiem, un tur bieži nepieteikti ierodas valsts inspektori. Tā arī visus ansambļa dalībniekus brīdinam, ka pie pirmā pārkāpuma viņiem būs jāatstāj nometne un ansamblis.

Vēl varam piedāvāt šādu iespēju – ja Tava cienītā kundze būtu ieinteresēta palīdzēt ar šūšanu un citiem teātra darbiem, viņu varētu ieskaitīt ansambļī un piedāvāt uzturu un apmešanos Katskiļos un Ņujorkā.

Ja neesat Katskiļus redzējuši, tad šī varētu būt viena iespēja atvaļinājumam. Apkārtne ir izcili skaista, 2000 pēdas virs jūras līmeņa, ar savu ezeru un zaļiem priežu mežiem, apmēram kā Latvijā.

Vijai Erdmanei ir fotogrāfijas no dekorāciju metiem. Ja gadās satikt, pajautā, lai parāda, Dajevska darbs diezgan iespaidīgs. Gaidīšu Tavu atbildi. Pozitīvas atbildes gadījumā aizsūtīšu tekstu un kora notis.

*Ka tiek aicināti aktieri, es zināju. Man pateica Zemīšu Juris, kas bija jau saņēmis uzaicinājumu. Pēc visiem cildinājumiem, ko es biju dzirdējis par savu darbu *Homo Novus*, jāatzīstas, biju mazliet pārsteigts, ka neesmu aicināts. Es apsveicu Juri un paraustīju plecus. Pēc maza laiciņa ielūgums bija klāt.*

A. Jansons man raksta 10. februārī:

Paldies par Tavu vēstuli un cerīgo atbildi. Ļoti ceru, ka kritīsi kārdināšanā.

Nosūtu Tev Gundegas tekstu. Karalim, kā redzi, solo dziedājumu nav. Visiem gan lūgšu iemācīties dziedājumus masu skatos. (...) Tur basu dziedāt Tev būs pa spalvai.

Režisors būs Māris Ubāns. Viņš ir vienīgais latvietis šajā pusē, kas spēj sagatavot mūzikālo teātri. Mēģināsim izkārtot, ka ar aktieriem būs lielāka sadarbība un palīdzība. Par to esam domājuši.

Lūdzu atsūti savus izmērus pieliktajā veidlapā un arī "līgumu". Būtībā no Tevis tāds nebūtu nepieciešams, bet tā kā jārada priekšzīme "zaļajiem", primadonnām un aktieriem, lūgšu tādu arī no Tevis. Galvenais iemesls ir, lai nebūtu nekādi pārpratumi ar alkoholu, un lai neviens nevarētu teikt, ka nav zinājis, gadījumā, ja būtu jāizslēdz no ansambļa. Tādu situāciju, kāda bija ar dzeršanu Adelaidē, šeit nevaram pieciest.

Neatceros, vai agrāk par to rakstīju – man nāk liels spiediens no dažādām pusēm, lai dodu lomas vietējiem. Es atkal pastāvu, ka gribu labākos aktierus, kādi mums vispārīgi pieietami, tāpēc lūdzu Tevi. Šo apstākļu dēļ vēl dažas mazākas lomas karājas gaisā, piemēram Burvis un Žņaudzējs. Vai Tev varētu interesēt arī tās? Apsolīt vēl nevaru, bet centīšos darīt, ko varēšu šajā jautājumā. Kā būtu ar kādām mazākām lomām tirgū un citos masu skatos? Vai tādas Tev interesētu? Protams, klāt pie karaļa.

Gaidīšu drīzu atbildi.

A. Jansons raksta man 28. februārī:

Paldies par tavu sirsnīgo un atklāto vēstuli un par atsūtītiem mēriem. Ļoti priecājos par Tavu "dullumu". Bez tā neviens teātris nav radies. Tādi jau mēs visi esam.

Ar karali viss būtu kārtībā. Par Žņaudzēju/Burvi rakstīšu pēc kāda laika.

Texta maiņām iemesls tāds, ka pēc Baumaņa (Vilnis Baumanis no Vašingtonas, libreta autors) domām, runājamais jāatšķir no dziedamā. Un ja dziedamais dabīgi ir pantmērā, tad kontrasta pēc jāmaina runājamais. Neesmu pilnīgi drošs, vai pats tam pilnīgi piekrītu, bet šoreiz jāsamierinājas, kā ir. Sava taisnība viņam ir.

Leotardi nav domāti tikai dejotājiem, bet visiem, jo tērpi visi bazēti uz leotardiem kā pamatu.

"Ķīniešu čības" – varbūt Tavā pusē tās sauc citādi, varbūt "stage slippers". Tās ir vienkāršas čības ar gumijas vai plastikas zoli un mīkstu, melnu filca virsu. Galvenais, lai var klusi staigāt. (...)

Palagus un spilvendrānas ārzemniekiem sagādāsim. Tas būtu absurds vest līdzī no Austrālijas. Neiedomājos to iepriekš pieminēt. (...)

Galvenie aktieri (Robiņa, Saliņa un Berkolds) jau bija cieti sarunāti vairāk nekā gadu atpakaļ. Telpas jau noīrētas, orķestris salīgts, dekorācijas jau sen nobeigtas. Tā kā atpakaļ ceļa vairs nav.

Uz jauku sadarbīanos vasarā!

Vēstule no J. Freija 1. martā:

Esmu palicis slinks rakstītājs. Varbūt pašam liekas, ka daudz jauna nav ko stāstīt. Jāpako koferi un jādodas ceļā ar “Bāleliņu”.

Pirmais brauciens ir uz Grand Rapiidiem un Čikāgu nākamās nedēļas nogalē. Tad ar 2 nedēļu atstarpu braucam uz Vašingtonu un Priedaini. Pēc Lieldienām Kalamazū un Klīvlānde plus 2 mājas izrādes.

Lugu esam nepārtraukti mēģinājuši un tagad viss rit raiti un kā sākumā bija iecerēts. Esam sākuši arī “cīnīties” ar Griezes lugu Indianopolei. Vērenieks būs Toronto pa Lieldienām, tad sāksim “bloķēt” (aranžēt) – “rausim” trīs dienas.

Apsveicam ar “Kurzemes bērniņu”! Arī Lija atrakstīja. (Kas nedzirdēts! Viņa sūta tikai kartiņu uz Ziemsvētkiem!) Tad nu ir skaidrs, ka Jūsu uzvedums ir bijis “grāvējs”. Vai nevari atsūtīt kādu kritikas gabalu? Zariņš bija tādu mazu rakstiņu ievietojis “Laikā”, bet no tā daudz izlobīt nevarēja.

Pa Ameriku braukā dažādas Latvijas aktieru grupas (gan pa ASV, ne Kanadu) Arī A. Straumanis no Karbondales universitātes brauc uz Latviju režisēt “Dullo Dauku”, un tad ar tur sastādīto ansambli brauks pa ASV viesizrādēs.

Laimonis Siliņš arī nupat izkārtojis braucienu 2 Latvijas aktieriem pa ASV.

Mēs pat grozījām Čikāgā spēles datumu, lai sarīkojumi, resp. mūsu viņu izrāde, nenotiktu vienas nedēļas nogalē, tā atraujot skatītājus abiem teātriem.

Cits ir “par”, cits “pret”, bet, liekas, šī “kultūras apmaiņa” ir atradusi mūsu “vārīgo vietu”, jo domas “par” un “pret” stipri dalās.

Andai Uršteinai ir vēzis. Viņa ir pagaidām o.k. Vašingtonā dabūsim zināt ko tuvāk.

A. Jansona vēstule 5. martā:

Dajevskis (Evalds Dajevskis – scenografs) paredzējis, ka Žņaudzējs un Burvis parādās uz skatuves ar dažādiem speciāliem efektiem, tāpēc vajadzīgi divi, un Burvim, kā galvenajam jābūt lielākam ar zemāku balsi,

Žņaudzēju lūgšu uzņemties Zemītim.

A. Jansona vēstule 14. martā:

Paldies par Tavu 5. marta vēstuli. Es nemaz nesmejos par Taviem komentāriem un jautājumiem. Šajos apstākļos tie ir ļoti praktiski un noderīgi. Vispārīgi, ja teksts notīs konfliktā ar tekstu “tekstā”, priekšroku ņem nošu versiju. (...)

Par Olafa (Stumbra) nepiedalīšanos zināju jau sen. Tādēļ viņš nav sarakstā. Gribēja spēlēt prima donnu un pieprasīja, lai es viņam izkārtotu uzstāšanos Indianopoles Rakstnieku cēlienā. It kā man būtu kāda teikšana par rīkošanu un it sevišķi par Rakstnieku cēlienu. Nevarēju viņam palīdzēt, un tā viņš izpalika. (...)

Mārim nesen aizrakstīju garu vēstuli uz A. Zariņa adresi (Sidnejā). Ceru, ka viņš saņems. Nelaime tā, kad nekad nezinu, kur viņš Austrālijā atrodas. Arī Dajevskis

plēš matus ārā, ka nav ar režisoru kontakts. Bet tā jau parasta lieta. Kad nāks tuvāk, gan jau savilksim galus kopā. Tā tas ar teātri vienmēr, ka līdz pēdējam brīdim liela panika, par maz mēģinājumu utt. Esmu pie tā jau gandrīz pieradis

Vēstule no I. un J. Freijiem 26. martā:

Yipee! Gaidām Tevi atkal šai krastā. Pieņemam, ka pēc Indianopoles Dziesmu svētkiem Tu vairāk nemsies pa Ņujorkas galu un Bostonu. Taču ceram Tevi redzēt arī Toronto.

Forši, ka arī Zemītis būs. Tādēļ vien būs vērts braukt uz Indianopoli Jūs satikt.

Kādi ir Tavi plāni jūlijā un augusta pirmajā pusē? Pieņemmu, ka Tu brauksi tieši uz Angliju. Vai jūs ar Liju tiekaties tikai Straumēnos? Traki gribētos Jūs visus redzēt Toronto, kā saka, uz skatuves vai zem tās. (Protams, “turoties labas gaumes robežās” – U. Siliņa “Bāleliņš”)

Ja Jums ar Liju ir kāda programma, vai tad nevarētu to parādīt arī lielākos ASV centros, vai nu braucot uz Angliju vai pa ceļam mājās?

Paldies par “Bērniņa” kritiku un paša piezīmēm pie lugas. Lasījām ar interesi. Tāpat iedevu izlasīt Vijai Vareī. Viņai tas viss arī interesē, un viņa ir mana “leading lady”.

“Bāleliņš” jau nospēlēts Grand Rapids, Čikāgā, Vašingtonā un Priedainē Vēl 4 izrādes priekšā. Nu jau iet tīri pieklājīgi. Valdis Martinsons Pablo lomā tomēr ir “miscast” (nepareizā lomā), to atzīst arī Vērenieks. Bet izlietot var.

Vašingtonā bija ļoti atsaucīga publika (inteliģenti atsaucīga) Pēc izrādes parunājos arī ar Hildu Princi. Andai ir vēzis, kurš aizskāris arī aknas. Pašreiz stāvoklis esot “nostabilizēts” ar chemoterapiju. Arī viņa esot noskatījusies izrādī.

Nekādas piezīmes neesam saņēmuši ne no Vanagiem, ne citiem. Stulbākie vienkārši lugu nesaprot. Bet daudzi, kam teātris tuvāk pie sirds, par to pat jūsmo. Tā man Vašingtonā pienāca Selonijas Globālais seniors G. Bankins, kurš nu ir “superletiņš”, bet, nerunājot tik daudz par mūsu spēli, sāka slavēt lugu, esot traki patikusi.

G. Grieze (viņš zīmēja vinjeti) to lāgā nevar sagremot. Bet pagaidi, kad Tu redzēsi viņa lugu!

“Pa aizaugušām tekām” sāksim “bloķēt” Lieldienās, tad atkal esam ceļā uz Kalamazū un Klīvlandi un tad tūdaļ 2 Toronto izrādes, ar kurām tad nobeigsim “Bālēliņu” un koncentrēsimies uz “Takām”. Ko Gunārs Vērenieks no tās vielas iztaisīs, grūti pteikt. Man tāda sajūta, ka viņš pats jūt, ka mazliet “iegrābies” – prasīs daudz režijas darba.

Dekorācijas būs vienkāršas, jo ar Dajevski un Gundegu kaut kādā veidā mēģināt sacensties būtu pašnāvība. Tā kā vairāk balstīsimies uz gaismām un spēli.

Grieze pats ir kā apmāts. To redz no viņa vēstulēm (viņš man sūta visas kopijas no vēstulēm Vēreniekam), pat iesaka dekorāciju metus, pat iedziedājis vienu dziesmu, ko lugā lietot utt. Katrā ziņā pēc “Bāleliņa” Griezes teksts izklausās tik vienmuļš un vietām naīvs. Kas iznāks – redzēsim. (...)

Ja plāno braukt uz Toronto, varbūt varam arī aizraut kādu vakaru uz vasaras

teātriem. (Arī Shaw festivāls pie Niagaras tagad ir ļoti ievērojams)

J. Freijs man ir atsūtījis savu propagandas rakstu Viņš cita starpā raksta:

“Kade pārnāksi, bāleliņ” ir uzrakstīta ar Siliņam piemītošo humoru un sarkasmu, ar veiklo dialogu un asprātībām. Luga, lai gan aplūko aktuālus jautājumus, nedod nekādus secinājumus vai ieteikumus un nobeidzas turpat, kur sākusies. Taču šajā dažu stundu ritējumā ir iztīrītas problēmas, ar kurām mēs arvien vairāk saskaramies un par kurām nereti mūsu domas dalās. Luga nav parodija vai kariķējums mūsu aktualitātēm, darbība uz skatuves virza lugas gaitu loģiskā secībā, gan bieži liekot skatītājiem minēt, kāds atrisinājums būs nākamai situācijai. (Freijs J. Latvija Amerikā, 1988. g. marts).

Rakstam klāt ir mana bilde, bet bez norādes, kas tas ir par tēviņu. Otrā pusē Jura piezīme:

Jeffiņi redakcija aizmirsuši pielikt Tavu vārdu zem bildes, arī manis rakstīto pāris vietās sagrozījuši. Ar “Latviju Amerikā” cīnīties nav nozīmes. Tie, sākot ar redaktoru, ir kukū.

Raksts AL par L. Veikinas, J. Zemīša un manām gaitām 1988.gadā.

U. Siliņu varētu saukt par ceļojošo aktieri. Kaut gan, runājot par viņu, nevarētu teikt, ka ģeniji savās mājās netiek atzīti, tomēr jāpiebilst, ka Siliņu aizjūrā iemīlējuši visu paaudžu latvieši. Viņa lugas gandrīz nepārtraukti izrāda ASV un Eiropā, bet pašu katros lielākos svētkos aicina kuplināt programmu ar kaleidoskopiskiem priekšnesumiem.

U. Siliņš arī šogad auj kājas, lai no 6. jūnijā, kopā ar J. Zemīti dotos uz ASV un tur piedalītos A. Jansona jaunākajā mūzikālās lugas “Princese Gundega” sagatavošanā.

Pāris dienas abi aktieri nodomājuši paciemoties pie Adelaides KD iegūtā drauga – “Homo Novus” izrādes Salataura tēlotāja Ivara Mičuļa Losandželosā. Tur dzīvo (ja nav Austrālijā) arī Gundegas režisors. Profesors Māris Ubāns.

No Losandželosas mazā trieciengrupa 11. jūnijā ieradīsies Ņujorkas latviešu draudzes nometnē Katsiļu kalnos izrādes mēģinājumiem, kurp aicināti arī Aldis Sils no Adelaides, Antra Kūlniece no Melburnas un Lija Veikina no Sidnejas.

U. Siliņam izrādē uzticēta Garzobju karaļa un Melnā burvja lomas, bet J. Zemītim – Pavārs un Žņaudzējs.

Galvenās lomas dublēs. Karali dziedās Pauls Berkolds un Ivars Mičulis, Gundegu – Laila Robiņa un Laila Saliņa.

Izrādes notiks 25. un 26. jūnijā Ņujorkā un 2. un 3. jūlijā Dziesmu svētkos Indianapolisē. (...)

U. Siliņš saka: Mūs aicināja Andrejs Jansons par spīti spiedienam, ka jālieto tikai vietējie spēki. Viņš teica, ka grib labākos, ko var dabūt. Ceļa naudu mums

nemaksā, un arī uzturēšanās izdevumi Indianapolē ir zem jautājuma zīmes.

Lomas un dziedamās partijas saņēmām pirms mēneša. Rīkotāji sagaida, ka mēs tās, mēģinājumus Katskilos sākot, zināsim.

No ASV U. Siliņa ceļš vēl visies pa Ameriku, apmeklējot radus Bostonā, Freijus Toronto, arī Niagaras vasaras festivāla izrādes, un, iespējams, Beverīnas vasaras vidusskolu.

21. augustā Siliņš izlidos uz Londonu, kur DVF Straumēnos no 26. līdz 29. augustam piedalīsies DV Kultūras svētkos. Par tur veicamajiem uzdevumiem Siliņš stāsta:

“DV Kultūras svētkos esam aicināti L. Veikina un es. Visi izdevumi būs segti. Mēs aizpildām piektdienas vakaru ar manis rakstīto izrādi “Letiņu kanaks mūžības gaismā” un priekšlasījumu “Tautasdziesmas un mēs”. Protams izrādīsim arī Kaleidoskopu, pielāgotu Straumēniem. Esam ar Veikinu jau sākuši mēģināt.

Pēc tam paliksim Londonā līdz 2. septembrim un mēģināsim apmeklēt iespējami daudz teātrus.”

Pārrodoties Sidnejā nekāda slinkošana nebūs, jo Globālo DV dienu rīkotāji Siliņu aicinājuši rakstīt speciālu lugu. Autors diplomātiski piebilst: “Ja vienosimies ar rīkotājiem, tad būs jāstrādā.” (Zariņš A. Ceļotājs aktieris. AL, 1988. g.maijs)

Iebraucam ar Juri Zemīti Losā un apmetamies pie I. Mičuļa sievas tēva Ā. Ābeles un kundzes. Ar Ādolfu spēlējām kopā Homo Novus Adelaidē. Vakarā TV aizrautīgi skatos Losas basketbola komandas Lakers spēles un pa dienu blezderēju apkārt.

Atceros, ka Ivars mācījās savu solo partiju ar Mičuļa kundzi pie klavierēm. Viss pārējais – Toričelli tukšums. Amerikā ir būs tik daudz reizes, ka atmiņas iet juku jukām.

Es tālāk pārpublicēšu savu rakstu no JG ar papildinājumiem par Gundegas tapšanu.

Svētdien, 3. jūlijā.

Mēs sēžam Paula Berkolda istabā Haijata viesnīcā Indianapolē, dzeram šampānieti un ļaujam kā indiāņi. Mēs skatām sevi TV. Mazs gabaliņš no 1. cēliena ar Gundegu un pavadonēm, es kā Garzohju karalis, Brīvības pieminēklis, kam seko komentāri par Latviju. Mūsu darbs ir beidzies un mūsus miesa, kā Gundegas režisors M. Ubāns saka, pieder atkal mums pašiem.

Pēcpusdienā nospēlējām Gundegu beidzamo reizi, Publika – pāri par 2000 – izrādes beigās piecēlās kājās un aplaudēja. Acīmredzot, par spīti caurumiem, kopie-spaidis ir bijis labs un pacilājošs. Neesam dzirdējuši par Gundegu neviena slikta vārda, bet gan jau tie vēl nāks.

Vai bija vērts braukt? Gundegas dēļ man bija jāņem 3 mēnešus garš atvaļinājums.

Jā. Kaut gan jāatzīstas, ka pirmajās dienās es sev bieži jautāju: “Siliņ, ko tu te dari?”

Es iepazīnos ar grupu brīnišķīgu jauniešu, kas mani pieņēma kā savējo. Manos gados es to uzskatu par komplimentu.

Kas tad īsti bija noticis, kopš pirmo reiz ierados Katskiļos? Brigita Siliņa (ASV) man bija piekodinājusi rakstīt dienas grāmatu, bet es, protams, nepierakstīju ne vārda. Ja nu šur tur samainījušies datumi, tad lai man ansamblā dalībnieki to piedod.

Piektdien, 10. jūnijā.

Es, Ivars Mičulis, Benita un Juris Zemītis iebraucam Nūdžersijas lidlaukā kur mūs sagaida Kārlis Dravinieks ar mašīnu. Katskiļos esam ap pusnakti. Ivaram nav piemākusi bagāža, un viņš ir plīks kā baznīcas žurka.

Visi jau guļ. Mums izsniedz pāris plānas sedziņas un ierāda baraku. Daži logi nav aizverami, un ir sasodīti auksts. Mēs, tikko ieradušies no saulainās Kalifornijas, to ļoti izjūtam. Es uzvelku džemperu, vēja jaku un liekos gultā. Juris ir noģērbies plīks, un man sāk uzmākties šaubas, vai es 38 gadus neesmu draudzējies ar plānpērātiņu.

No rīta sešos ceļamies augšā. Zemītis izskatās pavisam veselīgs, Ivars vēl guļ un trīc. Es uzsedzu viņam savu segu, lai mūsu varoņtenors nepaliek bez dziedamā, kā tas notika Homo Novusa mēģinājuma laikā Adelaidē.

Pēc pusstundas varoņtenors ir augšā un ejam abi skriet. Pa ceļam redz braucam vecu, apdauzītu mašīnu.

Jūs neticēsiet! Braucējs meklē Mičuli. Atvedis viņa līdsabiedrības pazaudēto bagāžu.

Brokastis. Kaut cik sapazīstamies ar pārējiem. Laila Robiņa ir angažēta vasaras teātrī un nebūs. Viņas vietu aizpildīs Andrea (Andra) St. Ivanyi. Andras tēvs ir ungārs. Dzimusi Saudi Arabijā. Latviešu valoda laba. Otrā Gundega – Laila Saliņa ir šeit. Pauls Berkolds vēl nav ieradies.

Ansamblis ir internacionāls: Ieva Millere no Upsalas (nemitīgi smeļ un runā mīkstā zviedru mēlē), Ilga Vītoliņa no Stokholmas (spēlē trompet, strādā leļļu teātrī, Dānijā apmeklējusi klaunu skolu un prot rīt uguni, džonglēt un akrobatiski vingrot).

Aldis Sils un choreografe Helena Simondsena (vecā paziņa no HN laikiem) no Austrālijas, Lauma Cenne, Aija Auziņa, Andris Dindzāns no Kanadas. Pārējie ir no ASV: Kārlis Alversons (Kārlītis ir pats jaunākais mūsu vidū; spēcīga balss un laba latviešu valoda), Venta Černoka, Irina Kaca, Māra Krastiņa, Ivara atvase Benita Mičule, Guna Muntere, Baiba Ozola, Elīna Ozoliņa. Kārlis Dravinieks, Ivars Embreks, Inga Grīnberga, Iveta Ivansone, Silvija (Ūja) Padega, Mārtiņš Parņickis, Voldemārs Pelds, Aija Pelše, Aina Poilova, Pauls Raudseps, Ivars Slokenbergs, Linda Sniedze, Pēteris Stūrmanis, Filips Vellners (otrs jaunākais), Signe Vurstnere, Kristīne Zārda, Pēteris Zārds un Sandra Zeidenberga.

Pa virtuvi raujas Māra un Gita Padegas.

Liela daļa no ansambļa ir izglītoti mūziķi, viens otrs mācījies baletu, bet tikai retam ir skatuves pieredze.

Pirmo reiz tiekos ar dekorātoru Evaldu (Dajumu) Dajevski. Mums labi klapē, un mēs tūlīt pārejam uz tu.

Evalds kā dekorātors ir paradokss – plaša vēriena un reizē detaļu cilvēks. Viss ir izdomāts līdz pēdējam sīkumam. Kā raksturīgs piemērs jāmin krūze, kas Gundegai saplīst pēdējā cēlienā. Saplīst divos gabalos. Izbirst pat lauskas. To var atkal salikt kopā 15 sekundēs, un krūze izskatās kā jauna. Pamatdekorācijas, kas satāv no butaforijām – tilts un kāpnes – ir jau uzstādītas lielajā sarīkojumu zālē. Kur notiks mēģinājumi. Uz grīdas atzīmētas skatuves mala. Orķestra bedre Ņujorkā un Indianapolisē. Aktieriem daudz vietas priekšplānā nav atstāts. Spēles laukumu uz tilta krusto ēkas sijas un nākamajās dienās ne viena vien aktrise staigā apkārt ar punu galvā un asarām acīs.

Atsevišķā ēkā ir tērpu šūšanas darbnīca. Tur strādā Anda Saliņa-Pirvica un Mirdza Ozoliņa ar palīdzēm. Anda šim darbam pieteikusies brīvprātīgi. Laipna, kluša, smaidīga un izpalīdzīga, viņa ir viena no “neapdziedātām” varonēm, bez kurām šis uzvedums nekad nebūtu ieraudzījis rampas gaismu, Otrs tāds ir skatuves meistars Herberts Krasts, Dajuma labā roka.

Pēc brokastīm kora mēģinājums. Mēs sapulcējamies Ezera mājā, kur dzīvo pārvaldnieki Sprinči. Telpas ap klavierēm maz, bet saspiežamies kā varam. Mūsu orķestris ir Elīna Ozoliņa no Aiovas štata – vēlāk neiztrūkstoša locekle mūsu bohemiešu bandā. Es nokristīju Elīnu par “Honki-Tonk” (amerikāņu bāra pianists 1920. gados), kas vēlāk tika saīsināts uz “Honkiju”.

Honkijs mani fascinēja, patiesību sakot, viņas latviešu valoda, kas dienu skrejā kļuva arvien veiklāka. Elīnai bija liels vārdu krājums, ko viņa vēra teikumos kā krelles bez mazākās gramatikas likumības.

Mēs ar Zemīti viņu solījāmies izprecināt kādam staltam latviešu puisim Melburnā. Honkijs bija ar mieru, bet gribēja zināt, vai viņš spēlē “tennis”? Ja viņš nespēlē “tennis”, Honkijs nav ieinteresēts. Mēs teicām, ka tikko tiksim mājās, ja nespēlē, sāksim mācīt, bet Honkijam pa to laiku jāiegādājas latviešu gramatikas grāmata un jāsāk zublīt. “Kas vaina ar mans latvieš valod,” Honkijs gribēja zināt, bet bija ar mieru šo to piemācīties.

Pēc kora mēģinājuma Andrejs Jansons mums, silto zemju putniem, Ivaram, Jurim un man – ierāda istabiņu Ezera mājā. Tur ir silts, saulains un no šī brīža mēs dzīvojam kā Dieva ausī. Arī laiks ir palicis ļoti silts, un Sibīrijas ziema, kādu piedzīvojām pagājušā naktī, vairs neatkārtojas.

Ezera mājā dzīvo arī Andrejs un Laila Saliņa. Andrejs ļoti siltā bēniņu istabā un Laila ambulancē. Bez mums tur dzīvo arī Sprinču pāris – īpašuma pārvaldnieki. Sprinča kungs ir mūziķis un, ieraudzījis, ka man mugurā ir Sidnejas latviešu vīru kora tējas krekls, mani nogrābj pie dziesmas, sāk runāt par mūziku un nodzied un nosvilpo man priekšā veselu dziesmas partitūru 6 instrumentiem. Arī Sprinča kundze mums ar Juri sīki izstāsta, kā viņa atradusi Katskiļu īpašumu, kā izglābusi sabiedrību no iepirkšanās, kas kur aug un kas stādīts, un kur zied paparde. Jā, es pirmo reiz mūžā redzēju papardi ziedam.

Runājot par papardēm, es vinnēju derības ar kādu ņujorkieti. Viņš neticēja, ka

Uldis Siliņš (Garzobju karalis).
Attēls no Ulda Siliņa personīgā arhīva.

tāda ziedoša paparde tiešām eksistē. Es viņu aizvedu pie puķu dobes un parādīju. Tik tiešām tā ziedēja zeltītiem ziediņiem (ziedu skara bija brūna).

Jāsaka, ka šie, abi gados vecie cilvēki, tur nometni priekšzīmīgā kārtībā. Nometne ir 74 akru liela ar mazu ezeriņu, netālu no Elka Parka pilsētiņas. Tur atrodas arī draudzes Invalīdu atpūtas nams ar mazu krodziņu, vārdā “Rota”.

Netālu ir latviešu Brāļu kapi, kur pārpelnots guļ arī mans rads Pūces Jānis. Skaista, sakopta vieta.

Ar mūsu ņujorkiešu administrāciju, Sprinčiem, šķiet, nav pa ceļam, un visa zināšanās notiek ar Andreja starpniecību.

Vakara pusē sākas bloķēšana jeb aranžējuma mēģinājums 1. cēlienam.

Mums visiem noteikts, ka tekstam jābūt galvā. Atceroties skaisto Brigaderes tekstu, sāp sirds, ka tas vairs nav pantā. To pašu jau pasaka nesaistītā valodā, bet tas izklausās pliki un sausi.

Ne visi pretspēlētāji zina savu tekstu. Guna man nobēr priekšā veselu gubu vārdu, kam nav nekāda sakara ne ar Brigaderes, ne Viļņa Baumaņa tekstiem. Es saku: “Guna, jums man ir jādod “gala vārds”, citādi es esmu pazudis! Man jāzina, kad sākt runāt.”

Uz vakariņām ejot, Aina Poilova saka, ka manu balsi varot pudeļot un pārdot. Es atbildu, ka ar tādu precī viņa ātri nonāks bankrotā. Pēc vakariņām turpinām 1. cēlienu. Ap plkst. 10 metam mieru.

Ne jau visi. Māris, Andrejs, Ivars un Helena paliek sēžam pie galda un plāno darbu rītdienai.

Aija Pelše, Guna Muntere, Ivars Mičulis, Juris un es dodamies izlūku gājienā cauri mežam, kur ir tumšs kā akā, uz Rotas krodziņu. Allelujā! Tas ir vaļā! Alus ir silts, bet ļoti lēts. Nozirgojamies stundas pusotras un ejam mājās.

Svētdien, 12. jūnijā.

Tev būs to svēto dienu svētīt, bet uz mums tas neattiecas. Septiņos esam augšā. Juris mums izsniedz katram mēriņu sulas un nodušuļušies ejam uz Helenas eirobiks klasi virtuves zālē.

Brokastis. Kora mēģinājums. Mūzikālākie jaunieši aiznes no Ezera mājas uz sarīkojuma zāli klavieres. Mēģinājums solistiem.

Mēs ar Juri esam brīvi un aizsoļojam uz Debespļāvām sauļoties. Pusdienas.

No Ņujorkas ieradusies Ilze Padega un mūs fotogrāfē programmas grāmatiņai. Kā jau paredzams, mani vaibsti lieku reizi apliecina Darvina teorijas patiesīgumu.

Pēcpusdienā līdz trijiem nekas nenotiek. Jaunieši mētā basketbumbu, spēlē voleju vai mācās pie Ilgas akrobatiskus trikus un žonglēšanu. Drīz puse no ansambļa mētā pa gaisu smilšu maisiņus.

Volejbolistu vidū redzama arī Laila Saliņa. Vienu dienu viens no volejbolistiem izmežģī roku. Labdien, slimnīca, ardiēvu, Gundega!

Uz dienu atbraukusi Ramona Kļaviņa – mūsu grimu meistare. Pēcpusdiena un vakars paiet mēģinot 1. cēlienu.

Vakarā ejam uz "Rotu". Esam parastā komanda, un mums pievienojas arī Helena. Viņai ir pilna sirds un gribas ar kādu runāt. Helena ir austrāliete un latviski nerunā. Mēs viņai tulkojam, kas lugā notiek, stāstam par vajadzīgo noskaņu ainās, un kādam jābūt lomu traktējumam, jo angļu valodā konspekta nav.

Helena sūdzas par sazināšanās trūkumu un ka viņai netiek doti pietiekami norādījumi. Kad deja iestudēta, tikai tad pasaka, vai der vai neder. Helena ir profesionāla choreographe un režisore, un viņai tāda pieeja darbam ir nesaprotama. Izkratījusi sirdi, Helena paliek smaidīgāka. Ejam mājās

Pirmdien, 13. jūnijā.

Ierodas Pauls Berkolds. Pauls ir ārkārtīgi patīkams cilvēks – koleģiāls, draudzīgs. Viens no tādiem, kas nevar nepatikt. Viņš mums kādas dienas vēlāk sniedz veselu referātu, kas mums būtu jāzina kā koristiem. Pauls šajā laukā ir ārkārtīgi zinīgs. Pat Andrejs uzmanīgi klausās.

Pirmo disonanci ansamblī ienes galveno aktieru sadalīšana A un B sastāvos.

A sastāvā spēlēs Pauls Berkolds – Māris, Laila Saliņa – Gundega, Ūja Padega –

Uldis Siliņš (Melnais Burvis).
Attēls no Ulda Siliņa personīgā arhīva.

Sniedze, Aina Poilova – Adaļa. Signe Vurstnere – Saiva.

B sastāvā – Ivars Mičulis – Māris, Andra St. Ivanji – Gundega, Sandra Zeidenberga – Sniedze, Guna Muntere – Adaļa, Baiba Ozola – Saiva.

Aktieru mākslā zinīgākos pārsteidz, ka Sandra Zeidenberga ievietota B sastāvā. Iespējams, ka tam ir kāds sakars ar iekšējo politiku. Kā Mērnīeku laikos sacīts: Runas vīriem ir spēks rokā, un ko tie nospriež, tas paliek.

Apzīmējums A un B nav labi izvēlēts, un labāk būtu bijis, ja varētu iztikt bez gradācijām. Lielu neapmierinātību rada paziņojums, ka pie B grupas aranžējuma mēģinājumā atsevišķi nestrādās, bet, ka viņiem jāskatās, ko dara A grupa. Tas nav viegli. Daži no B grupas saņem no režisora rājienu, ka nav ievērojuši savu vietu.

Māris Ubāns ir noķēris lipīgu slimību un ir pusakls. Es saku, ka tā ir pirmā reize, kad spēlēju pie akla režisora.

Ierodas mana radniece E. Pūce no Bostonas, tikko pārbraukusi no Latvijas, pilna jaunām ziņām. Līdz ar viņas ierašanos it atrisināta mana veļas mazgāšanas problēma.

Mani nogrābj Andrejs un prasa, vai es nevarētu palīdzēt sagatavot Gundegas programmas grāmatiņu intervējot aktierus un tehniskos darbiniekus. Es arī

apšolos, un manas turpmākās brīvās stundas paiet runājot ar cilvēkiem un rakstot. Man daudz palīdz Juris Zemītis. Par mašīnrakstītāju starp ārijām tiek angažēta Laila Saliņa.

Nekādas vadlīnijas netiek dotas, un es rakstu īsbiogrāfijas savā parastā stilā – mazliet zobgalīgi. Taču mans ražojums tiek svērts un atrasts par vieglu. Tajā top saskatītas visādas negatīvas konotācijas, un redaktori ķeras pie darba paši.

Zemītis man prasa: “Vai tu esi redzējis Ņujorkas kora statūtus?” Saku, ka nē.

Lai es izlasot. Es izlasu. Nu? Statūti kā statūti?

“Jā, bet kā tie ir uzrakstīti! Ievēro valodu!” Juris saka. “Viņi ir par sevi ļoti augstās domās.”

Tik tiešām, Zemem ir taisnība. Augsta dziesma skani, skani zilā zvaigžņu chaosā... Nav brīnums, ka viņiem liekas raksti no tāda pekstiņa, kā manis, nepieņemami.

Programmas grāmatiņa iznāk neparasta – bez centrālā tēlotāju saraksta. Man tomēr no intervēšanas ir savs labums – es iepazīstos labāk ar ansambļa dalībniekiem, un tagad varu pielikt pie sejām vārdus.

Ar vecāko paaudzi – Ainu Poilovu, Guntu Munteri un Kārli Dravnieku, kas savā laikā darbojies Libekas teātrī, iepazīšanās veicās vēl vieglāk.

Šovakar Rotas krogs ir slēgts. Braucam Gunas kadiļjakā, kas tūlīt tiek nokristīts par “Jumbo 747” uz Elka Parka jachtsklubu. Kāpēc šis krodziņš nes jachtkluba vārdu, ir un paliek mistērija. Tuvumā nav ne ūdens, ne jachtas.

Gunas mašīna ir tiešām kā kuģis. Viss kompjuterizēts. Vēlāk arī man Guna piedāvā braukt, bet es atsakos, toties Honkijs pieņem uzaicinājumu ar lielu sajūsmu. Turpmāk mēs uz krodziņu braucam katru vakaru. Ir tik jauki no visa atslēgties...

Atpakaļceļā mūsu dāmas sadomā, ka jāiet uz ezeru peldēties. Protams, pa pliko. Mani šī doma nesajūsmina, un Honkijs saka, ka es esot “partī pūpers”. Es saku: “Pūpers vai nepūpers, es eju gulēt.”

Otrdien, 14. jūnijā.

Inga Grīnberga organizē 14. jūnija piemiņas brīdi. Man piekrist teikt ievadvārdus. Mēģinājums ieilgst, un mēs ierodāmie sviecēm rokās brīvdabas baznīcā tikai pēc desmitiem vakarā, kur mūs jau gaida pensionāri.

Piemiņas brīdis sākas ar Ilgas Vītoliņas trompetes solo “Ej, saulīte, drīz pie Dieva”. Es saku savus ievadvārdus, un pēc tam Aina Poilova, Juris Zemītis un es nolasām pa dzejolīm. Kopā ar klausītājiem nodziedam “Daugav’s abas malas”, tad dzied jaunieši. Piemiņas brīdi nobeidz Ilga ar trompeti. Dziedādami ejam atpakaļ uz mājām, kur vēl ilgi dziedam, aplī sastājušies.

Trešdien, 15. jūnijā.

Pa virtuvi šodien saimnieko Zemītis. Galvenais pavārs! Nākamā dienā tur darbojas kāds rakūns, kas pa nakti ielavījies virtuvē, bet bez Jura kulinārā talanta. Viss ēdamais pa grīdu.

Garzobju karalis (Uldis Siliņš) ar meitām Saivu un Elku.
Attēls no Ulda Siliņa personīgā arhīva.

Agri no rīta un šad tad pa dienu no Ezermājas dzirdams kaut kas līdzīgs aizsmakušai trompetes skaņai. Ilga atzīstas, ka vainīgā laikam esot viņa.

Kad trompetre sāk skanēt arī pa nakti, mēs nospriežam, ka ar Ilgu būs nopietni jāparunā. Labi vien, ka neko neteicām, jo vainīgā izrādījās varde.

Laiks ir ļoti silts, un brīvais laiks tiek pavadīts peldoties, sauļojoties, spēlējot bumbu vai strādājot pie lomām.

Andrejs Jansons ir kā ronis, kur vien redz ūdeni, tur iekšā.

Man brīvā laika paliek arvien mazāk, jo ir uzradies viens otrs privātskolnieks. Tā kā es par drāmas instruktoru neesmu aicināts, tad mēģinu ieturēt zemu profilu. Šķiet, ka vienīgo palīdzību Ņujorkā dzīvošiem aktieriem ir sniegusi Aina Poilova, kuru šad tad pa brīvajiem brīžiem dzird dīdam pavārpuikas.

Man liekas, ka instruktorei pašai nebija daudzas lietas skaidras, kā piemēram loģiskie akcenti. (uzsvērts galvenais vārds teikumā). Reiz es dzirdu, ko viņa saka, un tas ir pavisam "falši". Es noskurinos un eju tālāk. Kaut arī tā ir mana druva, nav mana cūka.

No tā, kā aktieri runā, var redzēt, ka nekāda lugas vai lomu analīze nav notikusi. Tāda nenotiek arī pa mēģinājuma laiku. Viss tiek pamests pašplūsmei. Mārim

interesē tikai grupējumi, kustība, darbības kontinuitāte, un lai cilvēki runātu un negrieztu dibenus pret publiku. Ar aktieriem viņš nestrādā.

Pie manis pienāk Silvija (Ūja) Padega un saka: "Tev man jāpalīdz!" Sniedzes loma nav mazā, bet es nekā negribu darīt bez Māra ziņas. Tā arī Ūjai pasaku. Es viņai labprāt palīdzēju, bet viņai vispirms jādabū no režisora atļauja. Nekas ne-notiek.

Galu galā runāju ar Andreju. Jā, viss kārtībā. Mārim neesot iebildumi. Un tā manā gādībā nonāk abas Sniedzes, Saucējs uc. Bez tiem Andrejs vēl pie manis sūta citus aktierus, kas, pēc viņa domām, nerunā kā vajag. Mans brīvais laiks aiziet papildmēģinājumos, analizējot attiecības, ko autors gribējis pateikt, cīnoties ar dikciju un balss projekciju. Esmu diezgan prasīgs un neatlaidīgs. Viens otrs manu skolu neiztur un sāk no manis vairīties. Es arī nevienam virsū nebāžos. Man daudz svarīgāk strādāt ar brīvprātīgajiem un saglabāt draudzīgas attiecības. Sevišķs prieks man ir par Sandru Zeidenbergu, kas taisās izvērsties par lielisku Sniedzi.

Manas privātsundas ar Sandru notika Ezer mājas dārzā. Mums pievienojās arī Laila Saliņa, kas šuj un uzmanīgi klausās, bet nekad man neko neprasa par savu lomu. Arī es viņai par Gundegu neminu ne pušplēsta vārda. Galu galā Laila ir mūsu prima donna.

Ilga Vītoliņa bija Saucējs. Viņai bija jāsaka tikai pāris teikumi, un uz Andreja pieprasījuma viņa bija nodota manās rokās. Ņēmāmie labu laiku, galvenokārt strādājot pie balss projekcijas. Ilga man saka: "Nekad nebūtu iedomājusies, ka pie pāris teikumiem tik daudz darba!"

Mums nav īsti skaidra Māra darba metode, un tas rada vecāko aktieru starpā pārrunas un ģurdēšanu. Vienai aktrisei iznāk ar režisoru pat vārdu pārmaiņa. Pēc katra mēģinājuma režisors, mūzikālais vadītājs un choreografe pasaka savus novērojumus, un šoreiz arī es, mulķis, prasu atļauju runāt. Būt labāk turējies muti ciet!

Es laikam runāju diezgan ugunīgi, jo Māris uz mani skatījās tāds kā izbijies. Vakarā man Padega saka: "Es dzirdēju, ka jūs esot pārņēmis Gundegas vadību." Ko? O, mans Dievs! Pirmā doma – man jāiet Mārim atvainoties.

Vakarā atkal aizbraucam mūsu parastā kompānija uz jachtsklubu, un es jutos tā kā labāk.

Atbraucis arī libretists Vilnis Baumanis. Skatītāju mēģinājumos mums nekad netrūkst. Tos cītīgi apmeklē pensionāri.

Kad neesam uz skatuves, jāiet uzlaikot tērpi. Mans karaļa tērps ir tik smags, ka pat vezumnieka zirgam ļodzītos kājas.

Pa mūsu istabu iet vienmēr lustīgi, jo ne Juris, ne Ivars nav uz mutes kritis. Šovakar Ivars ir kaut kur dabūjis "Mazputniņu" (bērnu žurnāls) un lasa mums priekšā "Kāpēc putniem ir raibas spalvas?" Efekts ir tik graujošs, ka mēs ar Juri aiz smieklīgiem gandrīz pieslapinām gultu.

Pie manis atnāk ziņa, ka meiteņi sprieduši, ka Siliņš atgādinot pazīstamo filmaktieri Paulu Ņūmeni (Paul Newman) un ka viņam tomēr piemītot seksapīls. Vārdiņš "tomēr" norāda, ka daži sievieši domājuši, ka nav.

Kaut arī nometnē ir daudz jaunu cilvēku, nekāda pārošanās nav manāma.

Ceturtdien, 16. jūnijā

Māris mums beidzot izskaidro savu darba metodi: viņš vispirms aranžē visu lugu un tikai tad strādā pie detaļām. Es, atceroties savas vakardienas piezīmes, esmu gatavs šauties nost.

No tirgus skata nosvītro pusotras lapas. Es spēlēju šai ainā Melno Burvi. Izstrādājam ar Helenu cīņas norisi. Viens cīņas moments prasīja ārkārtīgu precizitāti laika ziņā, jo es stāvēju ar muguru pret savu oponentu, kas man uzbruka straujā skrējienā. Man bija īstā brīdī jāpagriežas "en face", tā lai viņa galva pagriezienā uz brīdi būtu zem mana pleda (mēteļa).

Pēc smaganējā karaļa tēla man bija jābūt tik vieglam uz kājām kā kaķim.

No sākuma bija paredzēts, ka manu līķi 4 skuķi uz pleciem nesīs pa kāpnēm uz augšu. Tas rada grūtības daudzo pakāpienu un manu kilogramu dēļ. "Jūties viegls! Jūties tā, it kā tu lidotu!" man Helena sauc.

Tik tiešām šī formula darbojas. Nekad tam nebūtu ticējis. Sākumā skuķi mani knapi varēja panest, bet man, pielietojot Helenas metodi, viņi man vienreiz uznesa pat līdz pašai augšai. Tas gan notika tikai vienreiz no desmit reizēm.

Beidzot manas mirstīgās atliekas liek iznest pa skatuves sāniem.

Piektdien, 17. jūnijā.

Diena nesākas sevišķi labi. Ivars staigā apkārt kā rūcošs lauva un draud braukt atpakaļ uz Losu. Andra, ko Pauls paņēmis zem sava spārna, vēl cīnas ar Gundegas dziesmām pie klavierēm un mēģinājumos nedzied. Jāpiemin, ka viņa bija aicināta aizpildīt Robiņas vietu beidzamā brīdī. Andrai ir patīkama balss, bet viņa ir tikko sākusi mācīties dziedāt, trūkst tehnikas, kā arī pašāvēības, lai tiktu ar grūtajiem dziedājumiem galā. Līdz ar to Ivars nevar izmēģināt savus duetus!

Arī Helena ir pagalam sašutusi. Viņa esot nostrādājusi pie tirgus dejas 18 stundas un tagad viņai pateikts, ka dejojājiem nav kostīmu. Kāpēc viņai tas nav darīts zināms ātrāk? Kas par šīm lietām atbildīgs? Šoreiz ir mana kārta mierināt.

Māris ir dabūjis zāles un izskatās veselīgāks. No sarunām spriežu, ka viņam Gundega neko nepatīk, jo lugā nekas nenotiekot, bet kā jau profesionāls cilvēks viņš savu nepatiku neizrāda.

Te nu ar Māra muti runā tipiska Holivuda. Darbība, darbība, darbība! Es atceros kādu sarunu. Māris saka: "Brigadere muld!" un rāda man tekstu.

– "Muld? Kāpēc, tu domā, ka viņa muld?" Viņš saka (gan ne tādiem vārdiem), ka viņam tas esot "mambo-džambo".

Kas ir ar viņu? Mēs esam viena vecuma, latviešu valoda viņam ir laba. Es viņam izskaidroju tekstu. "Ā", viņš saka, "tu nu gan to lietu esi pamatīgi izpētījis."

Arī ar dzīvi Katskiļos viņš nelielas apmierināts. "Viņi mani atsūtīja uz Sibīriju, un to es viņiem nekad neaizmirsīšu. Jo es vairāk domāju par Dzintariem jo tie man

vairāk patīk.” To dzird arī Aina, un viņas seja ir pavisam akmeņaina. Nezinu, ko teikt. Man te patīk.

Sestdien, svētdien, 18. un 19. jūnijā.

Mēs esam ar melnajiem darbiem galā un seko slīpēšana. Cauru vietu vēl ir ļoti daudz. Katrs skats tiek dienā ņemts četras reizes, lai abas grupas tiktu pie mēģināšanas. Sākam mēģināt tērpos.

Pie dziedāšanas koris stāv izklaidus aiz neesošām kulisēm un ne pa balsīm. Skan labi. Es īsti gan nesaprotu, kur koris stāvēs, kad būsīm uz skatuves? Nebūs vietas. Aizkulisēs? Bet galu galā Andrejs un Māris nav pirmo reiz ar pīpi uz jumta, gan jau par to būs domāts.

Nebija vis. Ņujorkas izrādēs kori aiz skatuves knapi dzirdēja, visur bija kāda lupata vai siena priekšā. Dziedājām pie monitora.

Indianapolē izmēģinājām dziedāt no skatuves sāniem, kur bija tādas kā ložas, tieši publikai. Nebija labi. Atpakaļ pie monitora. Kad es par neizdevīgo kora izvietošanas situāciju minēju Mārim, viņš man atbildēja apmēram tā: Ja kāds ir tik dulns, kas piebūvē ar butaforijām visu skatuvi, ko es tur varu darīt. Tas dulnais bija Dajevskis. Šodien, pārlasot Jansona vēstuli, tur minēts, ka Dajums plēsis matus, jo nav varējis ar Māri sazināties.

Ieradusies Emma Slaktere, profesionāla teātra friziere jau no Merbekas laikiem, un viņas prātīgajās rokās mūsu parūkas un bārdas sāk pēc kaut kā izskatīties. Kaut mums Sidnejas latviešu teātrī tāda būtu!

Pirmdien, 20. jūnijā.

Svarīgs izšķiršanās brīdis. Šodien Andrejs un Māris pārbaudīs Andras dziedāšanu. Viņa ir manāmi satraukusies. Es pieeju klāt un novēlu “Hals und Beinbruch!” (Lauz kaklu un kāju! Teātrniekiem nekad nevēl labu izdošanos. Jā, mēs esam māņticīgs bars!)

Vēlāk mums paziņo, ka Laila dziedās Gundegu visās izrādēs, bet Andra veiks visas Gundegai paredzētās dejas un būs Lailas aizvietotāja (understudy). Mēs, sevišķi Ivars, atviegloti uzelpojam, jo nu vismaz ir skaidrība. Arī Andrai, šķiet, slogs nokritis no pleciem. Viņa turpina mēģināt Gundegas lomu un arī vairāk dzied.

Viņai daudz palīdz Pauls Berkolds, Andras nākamais dzīves draugs.

Otrdien, trešdien, 21. un 22. jūnijā.

Maļam, kā saka, ar visiem gangiem. Māris apsviec Žņaudzēju (J. Zemīti) ar iekrišanu Ņujorkas skatuves orķestra bedrē. Acīmredzot, Juris cīņas skatā pārkāpis uz grīdas novilkto līniju.

Helena cīnas ar Māri par piemērotāko deju Brusubārdas pils skatā. Māris grib čigānu deju, Helena – ko citu. “Es ar viņu vairs nekad nestrādāšu! Viņš pret mani

Mēģinājumā Katskilos. Attēls no Ulda Siliņa personīgā arhīva.

ir rupjš!” Helena man paziņo. Es iedomājos nākamo Gundegas uzvedumu Kanberā, un man gandrīz apstājas sirds. Bez Helenas mēs nevaram iztikt. Kas te īsti notiek? Šī jau ir otrā persona, kas saka, ka vairs ar Ubānu nesadarbosies. Bet laiks dziedēt visas brūces.

Vairs nevaru atcerēties, kad īsti notika Jāņu svinēšana “Rotā”, kur, nobeiguši mēģinājumu, arī mēs sirdīgi piedalījāmies. Caur Ventas Černokas laipno roku, mums ir rezervēts galds. Drīz gundegieši pārņem danču laukumu.

Pauls ar lielu ozola vainagu galvā jau svingo pa dejas grīdu. Pat es tieku ierauts dejas vilnī. Pārliecinu savu gadījuma partneri, ka nu jau pietiks – jāatpūšas. Kur tev, Dieviņ! “Uļdi, es gribu dejojot vallsi”, kāds man pie pleca saka mīkstā zviedru mēlē – Ieva Millere. Lai atkal lai netiktu nosaukts par “partī pūperu”, aizeju dejojot. Prasi, vai kāda jauna meitene mani vēl manā mūžā uzlūgs? Pēc valša atkāpjos uz krogu.

Drīz ejam mājās. Rīt darba diena. Paulu Andra jau aizvākusi uz mājām pirms laika. Drošs paliek drošs, ka nenoklīst neceļos.

Ceturtdien, 23. jūnijā.

Māris izsniedz apbalvojumus (zvaigznītes) par pēdējo mēģinājumu. Vienai no aktrisēm piešķir melnu zvaigznīti, un tas ienes ansamblī nepatīkamu disonanci. Man liekas, ka rājiens nav pelnīts. Situāciju labo Laila un no savas puses piešķir “zelta” zvaigznīti. Ansamblis viņai pievienojas ar skaļiem un ilgiem aplausiem.

Braucam uz Ņujorku. Es ar Honkiju apmetamies pie Gunas Munteres. Dzīvojam bagātnieku rajonā. IZRādās, ka brauciens no nometnes nav bijis bez

starpgadījumiem. Ivara Slokenberga vadītais trailers pie Ņujorkas sarīkojumu zāles atpakaļ gājienā uzskrējis virsū kādai mašīnai.

Piektdien, 24. jūlijā.

Pirmais ģenerālmēģinājums uz skatuves. Vispirms dziedāšanas mēģinājums ar orķestri. Sākam ģērbties un grimēties. Par to gādā Ramona Kļaviņa, Zinta Poilova ar palīdzēm, kam līdzī lielas kastes ar visādiem smiņķiem, zīmuļiem un pindzelēm. Man liekas, ka pirmā reizē es nogrimējos pats. Kļaviņa gan uz mani tā domīgi skatījās, bet neko neteica. Es ātri konstatēju, ka mans grims, salīdzinot ar meiteņu grimētiem, ir par vāju. Turpmāk es noriju lepnumu un, kā saka, atdevos Ramonai, lai pindzelē arī mani.

Ģenerālmēģinājums paiet bez lieliem starpgadījumiem, bet ieilgst. Lai nebūtu jāpiemaksā orķestrim virstundas, izmēģinām kopā ar orķestri tikai pirmo cēlienu. Pagājušajos ASV Dziesmu svētkos Homo Novus izrāde ieilgusi 2 minūtes pāri salīgtajam laikam, un tāpēc orķestrim bijs jāpiemaksā \$ 2000.

Aija Auziņa ir sastiepusi muskuli un nedejos. Gaismo brāļi Zālīši.

Ar gaismām Māris ir pavisam neapmierināts. Skatuve izskatoties kā pastkarte. Mēs ejam mājās, bet Māris turpina cīnīties ap lampām. Liekas, ka nekāda iepriekš izstrādāta gaismas plāna nav, un eksperimenti prasa laiku.

Mums katram Gita Padega izsniedz vienu Gundegas tējkreklu. Uz krekla Dajevska zīmējums. Izskatās ļoti krāšņi.

Sestdien, 25. jūnijā.

Pirmizrāde. Uzstājas A grupa. Publika ļoti vēsa. Smieklus tikpat kā nemaz. Lai arī nekādi podi netiek gāzti, izrāde neko laba nav. Zāle nav liela, apmēram 500 skatītājiem. Mēs vēl neesam iegājuši pareizajā spēles ritmā, bet tas nāks.

Pie mums ģērbtuvē ienāk Hilda Uršteina no ASV teātra Vašingtonā. Arī Vilnis Baumanis no zāles noskatījies savu roku darbu.

Svētdien, 26. jūnijā.

Dienas izrāde. Atmosfēra ir daudz mierīgāka kā vakardien. Šodien Māri dzied Ivars Mičulis. Publika ir daudz atsaucīgāka, un mēs arī spēlējam daudz labāk.

Vakarā pie Zeidenbergiem viesības. Saradušies gandrīz visi gundegieši. Sēžam peldbaseina malā un runājamies.

Uzzinot, ka Elīnai šodien dzimšanas diena, Daina un Venta viņu sagrābj azi rokām un kājām, skaitīdamas: "Viens, divi, trīs, četri..." Es neticu līdz pēdējam brīdim, ka viņu sviedīs baseinā, bet, acīmredzot. Honkijs zina labāk un pie skaitļa divdesmit sāk turēt ciet degunu. Pie tikko sasniegtā gadu skaitļa gaviļniece ielido baseinā ar visām drēbēm. Pēc brīža ar skuķu gādību turpat ielido Kārlītis, kas savkārt mēģina dabūt baseinā abas meitenes, kas viņam arī izdodas. Peldoņu vidū redzams

Andrejs – viens no nedaudzajiem, kas peld peldbiksēs un bez citu palīdzības.

Honkijs ir atkal ticis pie sausām drēbēm. Mēs viņai nodziedam “Daudz baltu dieniņu”. Esmu izrunājis rīkli sausu, un mājās iešanas stunda mani pārsteidz dejojām ar Ūju un Sandru disko. Es ceru, ka neviens mani nenofotogrāfēja, jo disko dejas noteikti nav mans forte.

Honkijs paziņo, ka viņa paliks. Mēs braucām ar Gunu vieni. Līdz Ņujorkai garš ceļš. Kā Honkijs tiks mājās? “Lai brauc, kā var”, Guna saka.

Pirmdien, 27.jūnijā.

Brīvdiena. Honkijs pārrodas mājās galīgi klibs ar noberztām kājām, Gājusi no vilciena stacijas nepareizā virzienā.

Nākamās dienas paiet atpūšoties viemlīgajā Munteru mājā.

Helena Simondsena rīko Menhetenā pie sevis kokteilpartiju, bet es neaizeju.

Iepazīstos ar internacionāli pzīstamo karikatūristu Māri Bišofu, kas ir Gunai kas līdzīgs “boifrendam” un ieraugu pasaules lielāko zemeni olas lielumā. Tās pārdod tirgū.

Trešdien. 29. jūnijā.

Mēs ar Elīnu mainām dzīvokļus. Braucām ar Gunu, velns zin uz kurieni, kur mūs savā mašīnā paķer Andrejs Jansons un mūs izlādē Ņūdžersijā pie šī vakara saimnieka Imanta, lai rīt ar viņu brauktu uz Dziesmu svētkiem, Tā kā Imants vēl nav mājās, un viņa sieva ir amerikāniete (ļoti patīkama dāma), mēs ar Honkiju aizejam pastaigāties, lai nemaisītos pa kājām. Nopērkam sviestmaizes, sēžam parkā un kārtīgi ieturamies.

Agri no rīta atbrauc Ramona Kļaviņa, Saliņš (Laila Saliņa) un Ieva Milllere. Vēl brauc līdz Imanta meita Laura.

Esam gandrīz izbraukuši cauri Pensilvānijai, kad ieva atceras, ka viņa atstājusi savu Gundegas pavadones blūzi Saliņu mašīnā Lailas pagalmā. Māja noslēgta, un tur neviena nav. Tiek izstrādāts ļoti sarežģīts blūzes atgūšanas plāns. Vai to dabūja atpakaļ vai nē, es nezinu. Vismaz Ieva pa skatuvi plika nestaigāja.

Vakarā starp pieciem un sešiem esam Indianapolē. Forši dragāts! Mani, Honkiju, Ramonu un Ievu izlādē pie viesnīcas, kādus 30 blokus no svētku vietas. Saliņš aizbrauc dzīvot pie radiem.

Mūsējie ir jau priekšā. Ieeju man paredzētajā istabā, kur jādzīvo 4 cilvēkiem un konstatēju, ka tur ir tikai 2 gultas, kas ir jau aizņemtas. Skapīši mazi, kur drēbes nolikt nav. Es pieprasu viesnīcas ierēdnim atsevišķu gultu. Tādas neesot.

Arī pārējie ar dzīvošanu ir neapmierināti. Dažas meitenes guļ uz grīdas. Noņemjam, ka jārūnā ar Gitu Padegu. Ja neko citu, tad vismaz katrs savu gultu esam pelnījuši.

Noīrēju pats savu istabu un pie manis kā apakšīrnieces ievācas Honkijs un Ramona. Es guļu viens, skuķi kopā.

Aizstaigājam uz Haijata viesnīcu, kur ir informācijas centrs. Nopētu personīgo ziņu dēli. Atmiņā palicis ziņojums, kas skanēja apmēram tā: “Gorbij, zvani tūlīt uz mājām! Ziepes! Raisa.”

Piektdien, 1.jūlijā.

Mēģinājums ar orķestri un pēc tam uz skatuves. Atkal jāgrimējas. Māris man iespiež rokā pāris fotogrāfijas, ko ņēmis pa izrādes laiku.

Tērci visi izlikti savās vietās. Par to gādājusi Anda. Nesamaksājams sievišķis!

Izrunājam ar Gitu apmešanās lietas. Lēmums – ja vēl vajadzīgas papildistabas, tad rīkotāji (Nujorkas koris) par tām maksās.

Pēc mēģinājuma Māris turpina cīņu ar apgaismotājiem. “Tie veči negrib mani klausīt”, viņš saka un dodas atkal uzbrukumā. “Es esmu ar gaismām strādājis 20 gadus! Kāpēc netiek lietota tā lampa? Un tā?” Galu galā gaismas izdodas lieliskas. Zāle milzīga – pāri par 2000 sēdvietu. Akustika laba.

Sestdien, 2. jūlijā.

Mūs no viesnīcas uzķer Andrejs. Braucam 8 cilvēki viņa samērā mazajā mašīnā. Ļoti sardiniska sajūta!

Šovakar Māri spēlēs Ivars un Sniedzi – Sandra. Zāle nav izpārdota. Publika atsaucīga. Dajevska dekorācijas, kā vienmēr, saņem ar aplausiem.

Solo dziedājumos pirmo reizi ieviešas pa kļūmītei, resp. Ivaram uznāk “melns” un aizmirstas dziesmas vārdi. Nabaga Ivars! Tā man notika ievadārijā Homo Novus. Man personīgi šī ir līdz šim labākā izrāde.

Starpbrīdī nonāk ģēbtuvēs Reinis Birzgalis no Bostonas ansambļa. Prieks viņu atkal redzēt pie labas veselības. 1972. g. mēs abi ar Reini ar izkaptīm nopļāvām “Piesaulē” veselu pļavu, kur pulcēties Jāņu bērniem.

Aizbraucu pēc izrādes pie Ilgas un Jura Freijiem. Nopļāpājam līdz agraī rīta stundai.

Svētdien, 3.jūlijā.

Pēdējā izrāde. Zāle pilna stāvgrūdām. Publika ļoti atsaucīga un jūsmīga. Tas paceļ arī mūs. Pat es pēc sava īsā sākuma skata, noejot saņemu aplausus, neskatoties uz to, ka vienā teikumā samuļļāju tekstu.

Burvja lomā man gandrīz notiek nelaime. Uz melnā paklāja paslīd kāja, gan tikai uz sekundi, bet man izdodas slīdēšanu apturēt. Publika to pat nepamana.

Tirgus skatā sensācija rada Ilga ar savu uguns rīšanu. Nujorkā to neatļāva uguns drošības noteikumi. Viss iet kā pa diedziņu, un pie klanšanās publika ir piecēlusies kājās.

Pēc beidzamā priekšskara mežonīga blāušana. Cauri! Darbs pabeigts!

Jauni prieka saucieni, kad mums paziņo, ka varam iet uz balli par brīvu.

Man šķiet, ka mēs darba beigas arī turpat attiecīgi atzīmējām. Man vēl tagad ir stripainā Alkatraza cietumnieka cepure, ko speciāli šim gadījumam biju nopircis.

Epilogs.

Ko lai vēl stāstu? Dažus vārdus par šī darba darītājiem? Labi.

Vispirms par Andreju Jansonu. Man viņa mūzika patika. Bez Andreja kā dzinējspēka šis uzvedums nekad nebūtu noticis. Viņš bija Gundegas dvēsele.

Mārs Ubāns bija vienīgais, kas no latviešu režisoriem varēja šāda veida darbu veikt. Varbūt vēl varētu minēt Baņutu Rubesu. Gundega nenokrita no gaisa. Māra darba metodes var patikt vai nepatikt, bet neviens nevar apšaubīt viņa panākumus.

Ap Evalda Dajevska vārdu vijas jau zināma aura. Nekad viņš ar savām dekorācijām nav publiku piekrāpis un nepiekrāpa arī šoreiz.

Vilnis Baumanis savu darbu paveica labi. Man patika viņa dziesmu teksti, un šai ziņā es esmu superkritisks.

Reti, kad tiek minēti melnā darba darītāji. Cik labi, ka mums bija tādi cilvēki kā Elina Ozoliņa (Honkijs). Herberts Krasts, Anda Saliņa-Pirvica, Emma Slaktere, Ivars Embreks, Lidija Bālēna, Mirdza Ozoliņa, Ramona Kļaviņa, brāļi Zālīši uc. Kur tad vēl Padegu ģimene – administratore Gita, Māra, Ilze. Padegi nav tikai ģimene, tas jau ir iestādījums.

Ivars Mičulis, neskatoties uz mazliet smaganēju runāšanu, izveidojās par efektīvu Māri. Viņš bija citādāks nekā Pauls, bet ne sliktāks. Ivaram liktenis bija iespēlējis sliktas kārtis. Tākā viņam trūka savas partneres, tad viņa dziedāšana līdz pilnībai nedabūja atplaukt.

Paulam Berkoldam ir labas aktiera dāvanas un spīdoša balss. Viņa dueti ar Lailu bija šī uzveduma kalngals.

Laila Saliņa – skaista Gundega ar skaistu balsi. Es maz ko esmu rakstījis savās piezīmēs par Lailu kā cilvēku. Saliņš bija velna pulveris! Draudzīga, koleģiāla, bet nebaidās teikt, ko domā.

Abas Sniedzes bija ļoti atšķirīgas – Ūja vairāk pilsētnieciskāka nekā Sandra. Zeidenbergas priekšrocība bija arī dabīgie mati. (Uz manu ierosinājumu Sandrai piešķir PBLA atzinības rakstu par Sniedzes tēlojumu.)

Mans vecais sābris Juris Zemītis bija vienu brīdi paredzēts izrādes vadītāja lomai, bet par laimi atradās Ivars Embreks, pats piedzīvojis aktieris. Kas tas būtu bijis izrādei par zaudējumu! Juris ir viens no labdabīgākajiem un izpalīdzīgākajiem cilvēkiem, kādu man ir bijusi laime pazīt, un viņš bez runāšanas būtu darījis visu, ko viņam liek. Viņa Žņaudzējs bija mazliet komisks un galma kungs – šedevrs. Tā tikai Zemītis to var nospēlēt.

Pavisam aizmirsu galvgalā pieminēt Helenu Simondsoni. Arī viņai ir lieli nopelni, ka uzvedums tik labi izdevās. Laba sava aroda pratēja ar brīnišķīgu hunora izjūtu.

Mani imponēja arī Mārtiņš Parņickis (pazīstama aktiera atvase), kas bija izveidojis interesantus, kariķētus tēlus. Viņam nēsāja ļoti īpatnēju frizūru: mati apgriezti tā it kā frizieris pa griešanas laiku būtu viņam uzlicis podu uz galvas.

Daudz jauniešu bija ar izcilām balsīm. Viens otrs, kā piemēram Baiba Ozola, bija pelnījis lielākas lomas. Bet tas viss pieder pagātnē. Laiks domāt par nākotni.

Manās rokās ar Andreja gādību nonāca arī pavārpuikas. Es viņiem teicu: “Ja jūs mani klausīsīt, jūs dzīvosīt vienos aplausos”, bet Paulam Raudsepam (tagad viens no bijušiem “Diena” redaktoriem), kurš jau uzskatīja sevi par aktieri ar stāžu, visi mani norādījumi nebija pieņemami, un tas manu entuziasmu stipri atūdeņoja.

Ko es vēl atceros? Abas zviedrietas dzīvoja uz ļoti ierobežota budžeta, var jau būt, ka pusbadā nebija, bet pieklājīgi paēdušas arī nē. Es ielūdzu abas viesnīcā uz vakariņām. Norunātā laikā abas nav. Gaidu, gaidu. Beidzot ieskrien, jā, burtiski ieskrien abi skuķi aizelsušies viesnīcas foajē. Aizkavējušās.

Kur Ieva ir tagad, nezinu, bet Ilga 40 gadu vecumā mira ar krūšu vēzi, atstājot vīru un divus bērnus. Žēl, tik žēl. Būtu gribējis viņu vēl kādreiz satikt. (Siliņš U. Ak, kungs un ķēniņ, ko tu izdomā! JG, 1988. g., Nr. 170.)

Eju uz G. Griezes lugu. Par pašu lugu, no kuras atceros tagad tikai vienu skatu, es neko neteikšu, jo, kā Reinis Birzgalis mēdza teikt: “Vārna vārnai acīs neknābj.”

Lielākais “šoks” bija skatuves darbinieku arodbiedrība, kas uzvedumu padarīja nebaudāmu. Bija paredzētas ātras dekorāciju maiņas, ko vajadzēja veikt pašiem aktieriem publikas priekšā, bet to nepieļāva arodbiedrības noteikumi. Maiņas veica skatuves strādnieki, un tas lieliski izjauca atmosfēru. Vēlms viņus parāvis ar visu arodbiedrību!

Pēc izrādes Grieze pilnīgi staroja. Vakarā Freiji un režisors Gunārs Vērinieks atnāca pie manis uz viesnīcu.

Pēc svētkiem braucu līdz Freijiem uz Toronto, no turienes uz Šova teātra festivālu Niagara Falls, kur mani savukārt uzķēra sievas māsa Dr. M. Zīle un atveda pie sevis uz Lansingu. No turienes uz Bostonu pie E. Pūces, un tad – uz Londonu.

Atskaņas.

Vēstule no JG redaktora L. Zandberga:

Ak, kungs un ķēniņ,

Paldies Tev par visām dāvanām un šo dāvanu žēlīgu dalīšanu.

Uldi!

Sūtīšu Te izlietotās un neizlietotās Gundegas bildes atpakaļ uz Austrāliju. Tāda

laikam bija Brigitas vēlēšanās. Kas jauns ķengurzemē? Vai raksti jaunu lugu?

Plānojam 1989. g. publicēt Tavus Akmeņus. Vai Tev būtu pa bildītei no šīs lugas izrādēm dažādos latviešu pagastos un kontinentos?

No A. Jansona 11. jūlijā:

Nepaguvu no Tevis tā īsti atvadīties – uz svētku beigām skrējām visi pa kaklu, pa galvu.

Gribu izteikt visdziļāko pateicību par Tavu piedalīšanos Gundegā. Tavs karalis bija nepārspējams, kā to rādīja publikas atsaucība. Tik profesionālu spēlēšanu latviešu publika nebija ilgi redzējusi un to attiecīgi novērtēja. No savas puses esmu laimīgs, ka nāci palīgā celt gaismā manu sāpju bērnu arī citur trimdā.

Zemītis raksta, ka Gundegas plāni Kanberas KD ejot uz priekšu. Lai nu labi izdotos. Esot jau norīkoti palīgrežisori un citi līdzstrādnieki, kuri mums šeit pietrūka. Ja laicīgi katram savs darbs un uzdevums zināms, varēsim izvairīties no kļūmēm, kādas piedzīvojām Katskiļos.

Vēstule arī no LARA's priekšnieka, rakstnieka K. Zvejnieka:

Sveicināts, Uldi Silīņ!

Nupat izlasīju “Jaunajā Gaitā” Jūsu interesanto “Ak, kungs un ķēniņ”, piezīmes par mūzikālā teātra “Gundega” tapšanu. Es Gundegu, diemžēl, dabūju redzēt tikai ģenerālmēģinājumā Indianapolē. Tā kā man ar sievu bija jābrauc mājās tūlīt pēc kopkora koncerta, tad ģenerālmēģinājums bija vienīgā iespēja Gundegu redzēt.

Pauls Berkolds, man labs draugs (starp citu, viņš man šorīt telefonsarunā teica, ka viņš ar Andru oficiāli saderinājies, rudenī būšot kāzas) izgādāja iespēju ar A. Jansona atļauju noskatīties ģenerālmēģinājumu. Un jāatzīstas – biju vīlies. Vienīgais, kas īsti patika bija otrā drauga Dajuma (no DP laikiem Augustdorfā) dekorācijas. Manuprāt, tā bija galvenokārt režisora vaina.

Varbūt īstā izrādē tas citādi, bet ģenerālmēģinājumā pārsteidza, cik sekli un bez kādām jūtām spēlēja Gundega – Laila Saliņa. Sagaidīju no viņas pārvēršanos no lepnās, spītīgās princeses pazemīgā, Māra mīlošā Gundegā beigās. (Brigaderei tā pati “Taming of the Shrew” tēma, kas Šekspīram), bet nekā.

To vajadzēja režisoram redzēt, bet arī Jūs savā rakstā pieminat, ka Mārim Ubānam galvenokārt interesējuši masu skati. Ja Māris Ubāns domā, ka viņam pie “Gundegas” jāpieiet tāpat kā Jānim Muncim kādreiz pie “Atdzimšanas dziesmas”, tad viņš maldas.

Šķiet, Jūsu rakstam arī skan cauri tāda kā neapmierinātība ar Ubāna režiju, bet Jūs viņam pieejat tā kā smalkiem cimdiem rokā, lai nevienu neapvainotu. Tas arī saprotams, kāpēc.

Tas nu tā. Šīs pārdomas ierosināja Jūsu raksts. Galvenokārt rakstu Jums kā LARRA's priekšsēdis.

(Žēl, ka nesatiku Jūs, kad pagājušā oktobrī viesojos Austrālijā. Kā jau varbūt būsīt dzirdējuši, no 23.–30. jūnijam Kalifornijā, pieslēdzoties Rietumkrasta Dziesmu svētkiem, notiks LARRA's Rakstnieku nedēļa (RN), kurā pirmo reiz piedalīsies arī viesi – rakstnieki no Latvijas.

Būs arī, kā parasti, RN dažādas ievirzes – semināri rakstniekiem dzejā, prozā, drāmā un žurnālistikā. Drāmas ievirzē piedalīsies Māra Zālīte, Aina Vāvere, Gunārs Grieze un jādoma arī taču Anšlavs Eglītis, kas turpat dzīvo. Tad nu gribu Jūs lūgt personīgi LARRA's vārdā arī šinī drāmas seminārā piedalīties.

Iespējams, ka no Latvijas atbrauc arī Pēteris Pētersons. Ja Jūs tur arī būtu klāt, tad šis drāmas seminārs būtu viens no spēcīgākiem šinī Rakstnieku nedēļā. Mūsu drāmatiskā rakstniecība prasīt prasās pēc jauniem pienesumiem. Teātra grupas pastāv, bet nav jaunu lugu, ko spēlēt, varbūt šis seminārs domu pieredzes izmaiņā dos jaunus impulsus, jaunas iedvesmes drāmatikā.

(...) Ja esat braucējs, pieteicieties man.

Redzēju Portlandē Jūsu “Kade pārnāksi, bāleliņ”. Brīnos, ka šoreiz nekā ar Sidnejas trupu neatvedāt ciema kukulim.

Teikšu uz redzēšanos Losandželosā, resp. Long Bīčā.

MANA PIRMĀ VĪRA OTRĀ SIEVA

Tā manu sievu uz skatuves, Liju Veikinu nodēvēja Ilze.

Es rakstu par Liju Veikinu *Jaunajā Gaitā*:

Mūsu mēģinājums Anglijas uzvedumam ir beidzies. Lijai pēc 40 minūtēm sākas otrs. Sidnejas Latviešu nams ir kā skudru pūznis. Jaunieši uz pāris stundām atvēruši restorānu. Atlikums par labu Helsinku grupai.

Uz skatuves Stratfildas operešu ansamblim ģenerālmēģinājums. Taures, bungas un dziedāšanas. Laikam Čigānu barons, jo pa koridoriem kļīst apkārt lieli un mazi čigāni.

Augšstāvē iekārtojušies kāda austrāliešu sekte. Pa reizēm atskan gaudulīga runāšana un vēl gaudulīgāks Āllelujā. Varētu iet mājās, bet atceros Brigitas Siliņas vēstuli: “Fuer vos Tu khusē?”

Kas tās par būšanām vai nebūšanām, ka no Austrālijas teatrāļiem JG nepienāk nekādas ziņas??! Kā no Jums kautko izspiest? Lūgties, draudēt, sapurināt? Maksāt?” Šim teikumam seko trīs rindas mefistofeliski smieklī mašīnrakstā.

Man jāatzīstas, ka es laikam vājuma brīdī tiku solījies kaut ko uzrakstīt par Veikinu, bet es cerēju, ka Brigita to būs aizmirsusi. Nekā! Redziet, kur sieviete var novest vīrieti, ja viņš par daudz viegli saka jā.

Un tad drauds vēstules beigās! “Ja Tu teiksi “nē”, tad visus Laimoņa nedarbus novelšu uz Tavu vārdu,” un tas jau ir vērā ņemams drauds.

Nu viens gauži nešpetns sievišķis! Lai nu Laimonim citur kā, bet ar sievu viņam nav laimējies.

Liju ir viegli intervēt. Viņa runā lēni, apdomājoties, tā kā visu var labi pierakstīt. Nemanot ir pierakstījusies lapa pēc lapas. Es tās intervijas beigās saskaitu – veselas piecas! “Velns, Tu gan vari muldēt!”

Ar aktrisēm jārunā par teātri. Kas? Kur? Kā?

Pirmo teātri redzējusi Salacgrīvā, kad atbraukusi pie vecās mātes. Kas par lugu? Kas to vairs var atcerēties. Brālēnu un māsīcas līduši aiz garlaicības zem krēsliem un gribējuši iet mājās mazgāt matus, bet Lijai patīcis.

Vecāki bijuši lieli teātra gājēji. Tēva brālis Felikss Veikins – operdziedonis Nacionālā operā. “Traviatā” noraudājusi sarkano barjeru gluži melnu. Atceras Zīverta “Minhauzena precības”, “Nauda”.

Ļoti iespaidojis “Sprīdītis”. Meža skatā redzamas bijušas lielas zemenes. Sprīdītis gulējis pils pagalmā pār krūtīm sakrustotām rokām, lai pasargātos no ļaunuma.

“Es vēl šodien guļu ar sakrustotām rokām pār krūtīm. Tas nav nekas reliģiozs, drīzāk mistisks,” saka Lija.

Es tam ticu, man ar Lijas mistiku ir bijusi daudz darīšanu! Vai jūs kādreiz esat ar viņu gājuši kopā pa ielu? Tas ir īstais negals! Nedrīkst iet stabam, kokam, autobusa pieturas zīmei pa otru pusi, tā lai tie paliek starp Liju un jums. Vai nu viņa velk jūs atpakaļ savā pusē vai pati pāriet jūsu pusē. Esat mēģinājuši kādreiz uz skatuves svilpot? Nemēģiniet!

– “Gribēji jau toreiz kļūt aktrise?”

– “Nē. Es labi zīmēju. Bija vienīgais bērns un daudz nebija ko darīt. Zīmēju. Gribēju mācīties zīmēšanu, bet māte bija praktiska sieva un teica, ka jāmacās kaut kas noderīgs. Ai, ja tikai katrs varētu attīstīt savu hobijs (vaļas prieku) un padarīt to par savu darbu! Ja varētu dzīvot vēlreiz!”

Lija, cik nu laiks atļauj, zīmē arī vēl tagad. Viņas darbi ir ļoti krāšņi, mazliet komiski un radniecīgi Kovaļevskai. Šis talants ir lieti noderējis skatuves darbā. Apstākļu spiesta viņa ir gatavojusi arī dekorācijas.

Lija atstāj Latviju 9 gadu vecumā un nonāk Oldenburgā, kur vēlāk nodibinas dīpišu opera ar Paulu Brīvkalni, Margu Vitāni, Dzintaru Veidi u.c. Darbojas arī teātris, kur strādā Vaira Plūme, Valdemārs Pukats.

– “Sports mani neinteresēja. Gāju skatīties mēģinājumus.”

– “Spēlēji arī pati?”

– “Tikai skolas uzvedumos. Nebija nekas liels.”

Vēl arvien nekādu ambīciju kļūt par aktrisi. Taču stāvoklis strauji mainās, kad Lija nonāk Sidnejā. Vēl arvien aizkulisēs, bet jau stipri tuvāk rampas gaismai.

Sufliere Zīverta “Tvanā”, tad nosuflē vēl vienu lugu. Nevis šā tā, bet ar izteiksmi. Dzīvo līdzī visam, kas notiek uz skatuves.

Skatuves debija pienāk Vulfa “Sensācijā”, kur viņa aizstāj izrādē kādu iztrūkstošo. Jāsaka tikai divi teikumi, bet uztraukusies līdz nāvei. (Patiesībā, nekas nav mainījies, tikai runājamā tagad ir daudz vairāk. Kempinska “Duets vienai personai” Lijai bija 95% no visa lugas teksta, kamēr es sēdēju aiz galda un rakstīju receptes. Viņa spēlēja tagad jau mirušo čellisti Duprē, es – ārstu.

Festivālā kāda viesņa no Latvijas mūs aicināja šo lugu spēlēt Rīgā. Viņa varot

izkārtot.

Bet es novirzos no temata. Lija vēl arvien pirms izrādes nervozē. Uz izrādi viņa ierodas 3 stundas pirms sākuma. Varbūt tieši šī nervozitāte ir viņas dzinējspēks, enerģijas avots.

Kad jaunieši uzved Brigaderes “Maiju un Paiju”, Lija spēlē Plasku un pieteic savu klātbūtni latviešu teātra pasaulei.

Ronītis bija nolīcis aizkulisēs brendija pudeli un teica: “Tas visiem, kam vien vajag uztaisīt dūšu. Man vajadzēja. Biju pārbijusies. Uzeju uz skatuves un pēkšņi redzi, ka man aka nāk virsū. No tā laika es pirms izrādes neesmu šņabi mutē nēmusi.”

Un tad jau paliela loma Kārklīņa “Sarkanvīnā”. Mēs abi ar Liju spēlējām otro mīlētāju garnitūru – raksturlomas. No tā laika cik neesam kopā spēlējuši! Mums ir bijuši bērnu jūra – bet neviens nav īsti padevies. Tā nebija mūsu, bet autora vaina. Mēs ar Liju varētu droši svinēt savu skatuves 25 gadu laulības jubileju. Mana sieva sauc Liju par “mana pirmā vīra otrā sieva”.

Vēl Anuīla “Satikšanās Sanlisā”, Blaumaņa “Trīnes grēki”, kur Lija spēlē Madi un gadus vēlāk – Trīni.

“Es nekad neesmu spēlējusi dāmas, vienmēr tikai raksturlomas. Sākuma gados bija jāiet uz Zemgales un Gulberga mājām uz balss vingrinājumiem. Salika mums ar Irisu Akmeņkalni smagas grāmatas uz pakrūtes. Tas ir tas tuvākais drāmatiskiem kursiem, kas man ir bijis. Acis ieplētusi skatījies, kā tās lietas jādara. Gāju ar prieku.”

Brigaderes “Lolitas brīnumputns” Lija atkal aizstāj vienu no prima donnām. No šī brīža viņa vairs otro vijoli SLT nespēlē.

Sešdesmito gadu sākumā Lija iet uz interviju iestāšanās pārbaudījumam NIDA (National Institute of Dramatic Arts).

“Toreiz man bija jau 27 gadi. Par vecu. Teica, lai meklēju aģentu un daros tālāk.”

Lija sadabū sev aģentu, bet, ja nav pazīstams vārds, tad aģents neko lielu nedara. Tikai ievāc 10%. Meklējas pati un tiek iekšā ziepju operās – “Divorce Court”, “Doctor’s Case Book”, “Linkman” un vēl vienā.

“Es nekad neesmu jutusies tik vienmuļa kā toreiz, kad bija jāiet uz filmēšanu. Neviena pazīstama, Gribējās mukt, bet tomēr izturēju. Mans plus bija, ka es varēju raudāt uz pasūtīnājumu. Nezinu ko teikt? Es tik raudu. Bet tad skuķis (meita Erika Polikevica) tai laikā vēl bija mazs. Es arī sāku strādāt par zobu tehniķi.

Vēl angļiski esmu spēlējusi Brechta skečos, ko rež. Egils Ķipste bija izvēlējis par savu NIDA diplomdarbu. Ar to piedalījāties arī amatieru konkursā. Es dabūju balvu par labāko raksturlomu.”

– “Vai drāmatiskās izglītības trūkums ir atstājis lielu robu?”

– “Es spēlēju instinktīvi. Bieži instinktīvi pareizi. Man ir vienmēr bijusi ārkārtīga pazemība pret teātra darbu. Es nekad neesmu ne totāli droša, ne apmierināta ar to, ko daru. Man vislabāk patīk drāma, bet laikam vislabāk padodas komēdija. Man patīk komēdija “iz dzīves”. Ar apakšstrāvojumu. Par traģisko arī der pasmieties. Piemēram Vilisa “Sieviete rīta svārkā” parāda traģiku starp smiekliem.”

– “Labākā loma?”

– “Es to nevaru pateikt.”

– “Režija?”

– “Režijas darbā ir vajadzīga skola. Ja tā ir, tad var lietot savu fantāziju likuma robežās. Kaut arī likumus apmēram zinu, tomēr bišķi pa tumsu ņemos. Ja gribu radīt ko jaunu, tad neļūtos sevišķi droša vai tas, ko daru, ir pareizi. Pie režijas vajadzīgs desmit reizes vairāk enerģijas nekā spēlējot. Noraksti 50% no tā, kas iecerēts! Es nesmu diktatore, kas mēģina uzspiest savu. Gribu dot un ņemt. Mūsu apstākļos neviens nevada režiju lugai, kas īsti patīk. Viss notiek demokrātiskā ceļā – tev tas, tev tas... Es kā mulķe pieteicos par režisori un dabūju Raiņa “Daugava”. Mana pirmā režija, bet iznāca labi. Man nepatīk vadīt režijas.”

– “Vai ar laiku nekļūst vieglāk?”

– “Atkarājas, kādi aktieri. Katrs nāk ar savu psiholoģisko ievirzi. Jāpazīst cilvēki.”

– “Lugu tulkošana?”

Tulkojusi Zīverta “Divkauja” angliiski. To raidlugas formā pārraida ABC, un SLT ansamblis dabū pirmo godalgu.

– “Man patīk tulkot. Kad biju jaunāka, strādāt līdz trim, četriem no rīta nebija grūti. Tagad jau desmitos nāk miegs. Tulkošana savā ziņā arī ir aktiera darbs. Mēģinu valodu padarīt dzīvu. Lai ir dialogs.”

Laiks mazai statistikai: Lija piedalījies 87 uzvedumos, vadījusi režiju 17 reizes un kā co-režisore – 3. Uzvestas 10 Lijas tulkotās lugas. Kā dekorātore darbojusies divas reizes.

Par nopelniem teātra darbā saņēmusi PBLA KF balvu. Viņa arī ir visvairāk apbalvotā aktrise Austrālijas latviešu teātru festivālos. Citā pasaules malā viņu dēvētu par “nopelniem bagātu”...

– “Mūsu trimdas teātra nākotne?”

– “Katra gadu runā, ka teātris drīz vien izspūtēs, bet tā lieta iet un ies joprojām. Jādabū iekšā jaunie. Tādus, kā mūs abus, būs grūti atrast. Jaunieši aizņemti – dara visu pa pusei. Jāspēlē regulāri, ne tikai reizi gadā, lai varētu pārņemt darbu, kad mēs, vecie, pārkritīsim pār ilksi.”

– “Pārjūras teātri?”

– “Sanfrancisko Mazais teātris ir gandrīz uz profesionāla līmeņa, Mārai Rozītei Stokholmā ir ārkārtīgi liels talants, bet vajag spēlēt pašai, nevis taisīt kostīmus un tādas lietas. Lai Māra raksta lugas un Juris Rozītis vada režiju. Līdz šim viņš mani nav neko iespaidojis. Pārējie teātri nav redzēti.

Šķiet, ka ASV pietrūkst cilvēku, kas iesaista pārējos. Nekad bars nesanāk kopā pats no sevis un sāk kaut ko darīt. Jābūt cilvēkam, kas sāk. Piemēram, kā to dara Andrejs Jansons ar mūzikālo teātri.”

– “Un SLT?”

– “Līmenis nav vienāds. Šis tas labs, šis tas slikts. Kad saņemam, tad uztaisa tūri labi, bet nav tas līmenis, kas kādreiz bija. Vaina, ka nevar vairs izvēlēties lugas, ko īsti gribētos uzvest. Jāskatās, ko var dabūt, kas spēlē. Enerģija apsikusi.”

– “Mīļākie autori?”

– “Aspazija, Šekspirs (pauze) un tu.”

(Diplomāte. Acīmredzot baidās, ka varu ko uzrakstīt, kas ir pret spalvu. Tā arī pasaku.)

– “Ne, ka tu esi savišķi labs autors, bet mīļš cilvēks gan.”

Te tev nu bija! Labāk nebūtu neko teicis, Bet, “vai mīļš cilvēks nesver vairāk nekā labs autors?” (Siliņš U. Dialogs ar Liju Veikinu. JG, 1988., Nr. 168)

STRAUMĒNOS

Pastkastē vēstule no Anglijas, datēta 1988. gada 6. martā.

Cienītais Siliņa kungs!

Tā ir priecīga ziņa, ka būsiet beidzot pie mums Anglijā. Kas man neizdevās 1983. g., tad tas nu tagad ir nokārtots un vēl labāk. Tagad līdzekļi atļauj aicināt vairāk kā vienu. Nu vareni!!! Nosūtu Jums vienu eksemplāru Straumēnu 10 g. darbības brošūru. Ja esat tādu jau saņēmuši no oficiālās rīcības komitejas, tad atvainojos par uzbāšanos.

Šajā pašā reizē gribu pateikt paldies par austrāliešu sniegumu pagājušā gadā Minsteres svētkos. Domāju, ka tā bija svētku augstvērtīgākā daļa. Ilgus gadus nebiju baudījis tik labas teātra izrādes, kādas tās bija Jūsu sniegumā.

Uz redzēšanos Straumēnos!

Ar sveicienu,

V. Auers.

Mēs ar Liju esam ielūgti uzstāties DV dienās *Straumēnos* ar jautru uzvedumu – *Kaleidoskops Straumēnos*. Normālus mēģinājumus gan izjauc mana prombūtne ASV, bet tad mums Anglijā būs pāris dienas laika atgūt nokavēto. Teksts jau ir galvā.

Es braucu uz Londonu no Čikāgas, Lija no Sidnejas.

Hiskota. Lidlaukā satieku Liju, bet sagaidītāju nav. Gaidām, gaidām un gudrojam ko darīt. Izrādās, ka mūs gaida 2. lidlauka daļā. Satiekamies ar skaļruņa palīdzību. Pretī atnākusi Ināra Āboliņa.

Braucam no Hiskotas ar divstāvu autobusu uz Londonu, kur apmetamies pie būvuzņēmēja Heistera. Jauka ģimene. Meita gājusi kopā ar Zemīša Jura atvasi, manu krustmeitu Māru Minsteres ģimnāzijā.

Mūsu mūziķis Andris Heisters ir centīgs, bet skatuves lietās vēl mazpiedzīvojis jauneklis. Sākam mēģināt. Pirmā kārtā dziesmas un arī skečus, jo neesam bijuši labu laiku kopā.

Un tad uz Anglijas latviešu Medinu un Meku – *Straumēniem* – Lesteres apgabalā. *Straumēni* ir DV fonda lauku īpašums, Anglijas latviešu kultūras centrs ar savu bibliotēku, veco ļauži mītni, ko vada Ā. Silis ar kundzi šveicieti. Mums ierāda katram savu istabiņu.

Uz svētkiem aicināts arī Stokholmas latviešu teātris. Iepazīstos ar rakstnieku G. Janovski. Man patīk viņa romāni.

Straumēnos pirmo reizi satieku arī Ingu Pētersonu. Viņš dzied *Covent Garden* operā, lielāko daļu no viņa algas saņem Maskava. Viņš mums kādā saviesīgā vakarā sniedz impromptu koncertu, pats sevi pavadot uz klavierēm.

Kā jau varēja sagaidīt, manas humoreskas par tautasdziesmām vienai no latviskā pavarda sargātājām, kas avīzē rakstīja par sarīkojumiem, nebija gājušas pie sirds. *Brīvā Latvijā* šī dāma raksta:

Austrālijas viesi Lija Veikina un Uldis Siliņš Kultūras svētkos deva divu vakaru programmu 26. un 28. augustā. Pirmā vakara temats bija “Tautas dziesmas un mēs”, un vakara otrā daļā viesu sniegumu papildināja jauno vīru dubultkvartets. Pirmajā daļā bija izvēlētas tautasdziesmas, no kurām U. Siliņš izsecināja jokus smieklu izraisīšanai. Dainu sējumos ir laba daļa dziesmu ar jokiem. Bet no tām šoreiz tika lietotas tikai nedaudzas.

(Šīs pāris rindiņas jau liecina, ka P.S. ir, iespējams, labas zināšanas pīragu cepšanā, bet par humora būtību viņai nav nekādas jēgas.)

Pārsvārā bija izraudzītas tikai tādas dziesmas, kas mūsdienu izpratnē ar aukstu loģiku iztirzātas, varētu nozīmēt ko citu nekā saprotama to senatnīgā valoda. Jāšaubās, vai tā ir izdevīga pieeja, jo šādu izvēli pieņemot, var zoboties par jebkuru senā valodā rakstītu tekstu – Bībeli, Šekspiru, Lāčplēsi, mūsu tautas atmodas dzejniekiem, un tas dažkārt apvairo vai samulsina klausītājus viņu vērtību mērauklās, tāpēc arī aplausi, kas sākumā bija skaļi un sirsnīgi, vēlāk mazliet aprāvās. (Zoboties?!!)

Otrā vakara daļā vīru ansamblis dziedāja astoņas dziesmas, katru piemērotu savam laikmetam. L. Veikina un U. Siliņš šos laikmetus raksturoja īpaši sacerētās dzejas rindās.

(Es to par dzeju nesauktu, bet par vārsēm gan. Šīs tas skan ļoti čakiski.

Liepu meitas un ozoldēli,

Svarīga vēste:

Būs skatāms caur bildēm un mēdiņu vijām,

Caur vēstures rakstu krāšņajām dzijām,

Kur likteņi mirgo kā sarkans dzīpars,

Šāds cīpars!

Letiņu kanaks!

Jā, letiņu kanaks

Būs redzams no pašām sen-senām dienām

Kā vanags cauri gadsimtiem skrienam...

Pirmajā posmā par kuršu braucieniem uz Gotlandi bija pārāk pasvītroti asiņainie kautiņi un citi varas darbi. Liekas gan, ka kursenieki uz Gotlandi vairāk brauca tirgoties, par ko liecina chronikas rindas: "Rabi, cik maksā Gotlandē sāls un vad-mala?" Niknāki būs bijuši kuršu braucieni uz dāņu salām.

(Viņai vajadzētu uzmanīgāk pārlasīt vēsturi!)

Veco strēlnieku laikam bija izraudzītas dziesmas dziesmas "Ķemermiestiņā" un "Mirdzot šķēpiem zeltsaules staros."

Kanaku laiku Otrā pasaules karā raksturoja dziesma "Paliec sveiks mans mazais draugs" bez ironiskā beigu piedziedājuma "ja nenošaus".

Bet drūmais Cedelgheimas laiks palika bez dziesmas, un U. Siliņš to pienācīgā godbijībā atzīmēja ar Skalbes vārdiem "Es sapni par dzimteni pagālvī liku."

(Esmu izdarījis ideoloģiski ko pareizi. Noslēguma teksts skanēja tā:

Kā lai nobeidz kanakgaitas?

Nebija uzvares parādes raitas,

Nebij ziedu un nebij lauru,

Klusēja spožās fanfārtaures.

Cedelgheimā aiz stiepuļžoga

Kanaks veras barakas logā

Un jautā:

Es sapni par dzimteni pagālvī liku.

Vai tā bij tā vaina, vai tādēļ es tiku

Kā lopiņš slodzīts aizdzeloņdrātīm?

Ir tiesa – pat aiz dzeloņsētas

Dzīst visas brūces, izbalē rētas,

Bet sirdī...

Sirdī

Mūžīgais jautājums kremt un tirdī:

Vai tiešām tādēļ es sodīts tiku,

Ka sapni par dzimteni pagālvī liku?

Vai tādēļ?

(P.S. Joki ir tiešām nopietna lieta / Lija Veikina un Uldis Siliņš Straumēnos. Brīvā Latvija, 1988. g. 12. septembris)

Nu tad vismaz kaut ko mēs P.S. acīs esam labi izdarījuši. *Straumēnu kaleidoskopam* es uzrakstīju divus jaunus skečus, pārējie bija vecs materiāls. Mūs tiešām saņēma ļoti jūsmīgi. Blakus zālītei un skatuvei, kas nekāda īstā skatuve nebija, bija krodziņš, kurā pa priekšnesumu laiku uzturējās labs pulciņš jauniešu, bet mūsu skeča *Būsim kontroversiāli* laikā smieklī bija tik skaļi, ka viss bars ieradās lūkot, kas te īsti notiek un tā atpakaļ arī vairs neaizgāja.

Ne tā aktieris no bijušā Lībekas DP teātra. Viņš sevi nepazemoja nākdams skatīties tādus iznīreļus kā mūs un palika sēdam krogū. Pirms izrādes viņš mūs

tika pagodinājis ar īsu sarunu. Uzzinādams, ka mēs pazīstam viņa bijušo kolēgu no Libekas teātra – Pēteri Elsiņu, viņš noteica: *Elsiņš bija intrigants.*

Skečā *Būsim kontroversiāli* es tēloju Jēkabu Zuti, kas bija ieradies Anglijā no Vācijas peldus. Es biju līdz pusei plīks ar gumijas pleznām kājās, peldcepurē ar piestiprinātu *snorkeli*. Man bija jāuznāk no zāles, bet lai tiktu no mūsu ģērbistabas zālē, bija jāiet cauri krogum. Apstāsimies pie skeča, kas te saīsināts.

Intervētāja: Esiet sveicināti mūsu intervijas pusstundā Būsim kontroversiāli. Šodien mūsu viesis ir tautietis Jēkabs Zutis no Hamburgas, kas tālo ceļu uz Kultūras svētkiem Straumēnos mērojis peldus. Labdien, Zuša kungs!

Zutis: (nedzird) Ko?

Int.: Sveicināts Straumēnos!

Zutis: Ko?

Int.: SVEIKS, KULTŪRAS SVĒTKOS!

Zutis: Ūdens iegājis ausīs. Pagāja vesela nedēļa, kamēr atdžumpoju šurp...

Int.: Kāpēc peldus?

Zutis: Iznāk lētāk. Kurš šodien var atļauties braukt ar lidmašīnu. Rīpererbānī bija izpārdošana. Nopirku snorkeli, pleznas, iztaisīju testamentu un peldēju šurp.

Int.: Viens pats?

Zutis: Ko?

Int.: Vai sieva ar bērniem ar atpeldēja līdz?

Zutis: Nē. Sieva ar bērniem izpeldēja kādas 2 nedēļas iepriekš. Gribēja vispirms aizpeldēt uz Liverpūli pie draudzenes,

Int.: Vai viņa jau ir šeit?

Zutis: To es arī gribētu zināt. Viņas koferī bija mans melnais dunguriņš. Es salstu nost! Lielajā Jundā stāvi nu kā ķēms peldbiksēs ar zilu šlipsi ap kaklu. Visi uz tevi skatās. Vanadzēs sēž pirmajā rindā, un visām zobu vaļā.

Int.: Vai jums pašam kofera nebij?

Zutis: Bija un izbija. Nogāja lejā pie nēģiem ar visām pudelēm.

Int.: Citādi atpeldējāt labi?

Zutis: Jā, tā nekas, ja neskaita krievu kuģi...

Int.: Kuģi!

Zutis: Krasnaja Zvezda. Krievu zvejas tralleris.

Int.: Kas notika?

Zutis: Ko?

Int.: Kas notika ar kuģi?

Zutis: Ar kuģi nekas nenotika. Es sapinos tīklos, un viņi mani izvilka ārā.

Int.: Šausmīgi! Ko viņi teica?

Zutis: Ka tik lielu silķi savu mūžu nav redzējuši.

Int.: Kāda jums bija sajūta?

Zutis: Kāda jums būtu sajūta, kad jūs taisītos pārstrādāt konservos? Kad dabūja zināt, ka es esmu Vācijas pilsonis, atvainojās un iemeta atpakaļ jūrā.

Int.: Telefons! ...Jums

Zutis: Allo... jā, te Jēkabs... Tu, siev? ...Kur tu esi?... ISLANDĒ!!! Ko tu dari

Islandē? Es tev teicu: 150 km no Hamburgas griežies pa kreisi, tad pa Temzas upi peld uz augšu... Es nekad tev neesmu teicis, ka tev jāgriežas pa labi!... Skaidrs, ka tev jāpeld šurp ko es citādi iesāķšu ar divām balles biķetēm? ...Paklausies, tu nemaz nevari nomisēt... pagaidi, kad nāķ kāds tvaikonis un peldi pakaļ...kad tu redzi abos krastos lielas mājas, tad tā ir Londona... AIZMIRSTI LIVERPŪLI! ...Nu labi, labi, es tevi gaidīšu Temzas grīvā un vicināšu ar Kultūras svētku programmu... Kā tu zināsi, ka tas esmu es? Cik cilvēķu, tu domā, peld apkārt pa Temzas grīvu, vicinādami Kultūras svētku programmas?... Nu tā tad!... (pie sevis) Sievietes! (Atdod telefonu un prom.)

Int. Dāmas un kungi, tautietis Zutis, kas mērojis garo ceļu šurp no Hamburgas peldus.

Nākamais oriģinālais skeķs bija *Skaista ir jaunība*, ko vēlāk nosaucu par *Sirds-draudzenēm*. Līdz šim brīdim es nekad nebiju tēlojis sievieti, ja neskaita šādas tādas īsas parādīšanās uz skatuves. Tagad, vajadzības spiests, es biju Edna no Austrālijas, kas atbraukusi uz Straumēnu Kultūras svētkiem, kur satiek draudzeni Stefāniju no nometņu laikiem, kas tagad dzīvo Anglijā. Sākuma posms paiet *ieslapinot* uz satikšanos un lietoties. Drīz abas draudzenes ir krienās būrās. Viss iet labi, kamēr sarunās uzpeld veci brūtgani. Kad noskaidrojas, ka Edna ir apprecējusī Stefānijas brūtganu, abas uz brīdi neglābjami saiet matos.

Stefānija: *Viņš mani mīlēja!*

Edna: *Viņš mani apprecēja!*

Stefānija: *Tad par ko mēs strīdāmies?*

Edna: *Mīļā, mēs nestrīdāmies. Mēs tikai pārrunājam. Mēs taķu esam draudzenes!*

Stefānija: *Sirdsdraudzenes!*

Vakaru nobeidzam ar diķiem aplausiem. Pat mūsu kolēģis no Stokholmas teātra teica: *Jā, tā bija klase!*

Esam atpakaļ Londonā. Lija grib redzēt *Operas Spoku*. Biķetes mums nav. Stāvam rindā pie teātra 4 stundas un tiekam iekšā – gan ne abi kopā. Teātris vecs. Sēķu šaurā sēdeklīti kaut kur tuvu griestiem. No skatuves redzu tikai ¼. Ja izceļas ugunsgrēķs, tad ārā no šīs vietas nekad netikšu.

Pēc tam uz nākamo mūķikli *Les Miserables*. Tur dabūjam biķetes pie kases. Man personīgi patīķ labāk nekā *Operas spoks*.

Otrā dienā atkal uz teātriem. Izstaigājam Vestminsteres abeķu, *Tower of London*, kur apskatām ķēķinienes kroņus un dārglietas, dārzu, kur vienai no Henriķa VIII sievām tika nocirsta galva. Mūsu grupas gids, *bīķfiter*a tērpā ir lielisks stāstītāķs. Speciāls uzraugs raugās tikai pakaļ 13 kraukļiem. Patiesībā skaits ir mazliet lielāķs, jo tas nedrīķst nokrist zem 13, citādi monarķijai ir gals.

Un tad atpakaļ uz mājām.

Vēstule no I. Āboliņas 6. oktobrī:

Sveicieni no Anglijas!

Rīcības komitejas vārdā vēlos izteikt sirsnīgāko pateicību par tālo ceļa mērošanu, lai piedalītos mūsu Kultūras svētkos un 26. Vanagu dienās. Nav šaubu, ka šie svētki labi izdevās tādēļ, ka mums bija Austrālijas viesi, jo Jūs mūs visus bezgala iepriecinājāt ar saviem dažādiem uzvedumiem.

Esam dzirdējuši tikai vislabākās atsauksmes no tuvienes un tālienes! Ceram, ka atkal tiksimies nākotnē.

*Ar sirsnīgiem sveicieniem no mums visiem,
Ināra.*

Kopš tā laika neesam vairs tikušies.

KALEIDOSKOPS, 1988

Mājās pārbraukuši, sākam gatavoties *Kaleidoskopa* izrādei novembrī. Propagandas rakstu AL rakstu es pats ar segvārdu -s-, protams, neaizmirsdams paslavēt pats sevi.

J. Zemītis ir atkal atgriezies *mājās* un nopircis māju Gosfordā, bet pirmo reiz sidnejiešiem nāksies iztikt bez R. Ošiņas, kas tagad dzīvo un strādā Melburnā. Iztrūks arī J. Saldums, ko aizstās J. Balodis – kas gan labāk pazīstams kā diriģents nekā aktieris.

Muzicēs T. Dzītare, kurai pie aranžēšanas palīdzīgu roku sniegusi I. Šakurova-Rinna. Dekorators V. Aleidzāns, režisore – L. Veikina.

Vienojošais elements skečiem ir privātdetektīvs Šerlocks Holms, manā personā, un viņa draugs Dr. Vatsons – I. Apelis. Jau uznākot pašā pirmajā skatā, atrodam zemē guļam Sidnejā pazīstamo (ko mēs tai brīdī nepazīstam) E. Rodzi-Ķīseli, alias Hildgarda Zosti, ko lieliski attēlo (nu labi – kariķē) L. Veikina. Mēs sevi iepazīstinām publikai ar dziesmu:

Vatsons:

*Kas ir viņa? Kā to sauc,
Mīļais Holms, mīļais Holms?*

Holms:

*Lai man paskatīties ļauts,
Mīļais Watson,
Ķermen's durts vai sistis vai šauts,
Indēts, strangulierēts, kauts,
Viss tas jāizmeklē, jāredz,*

Mīļais Vatson!

Vatsons: (skata dokumentus)

Nav ne numurs, ielas vārds,

Mīļais Holms, mīļais Holms,

Te ir jāsauc Skotlendjārds...

Holms:

Mīļais Vatson,

Nestāvi te tā kā klints,

Nāc un noņem fingerprints!

Vatsons:

Tagad, Holms?

Holms:

T a g a d, mīļais Vatson!

Abi:

Kur vien notiek krimnālakts,

Tur mēs klāt, tur mēs klāt,

Pirms vēl upur's zemē rakts –

Holms un Watsons!

Kurš te vainīgs? Kāpēc likts

Zemē “corpus derilict's”?

Atbildēt to var tik

Holms un Watsons.

Zoste tiek atpazīta. Viņai rokās ir tautiska lelle, kurā saspraustas adamās adatas, tā tad darīšana ir ar melno maģiju. Holms izvelk no lelles adatu, un Zoste pieceļas sēdus: *Kāpēc es “bloody” sēžu uz grīdas?*

Tik pat pēkšņi kā piecēlusies, viņa atkal atkrīt guļus.

Vatsons:

Kas viņai notika?

Holms:

Es iebāzu adatu atpakaļ. Viņa tikai traucēs izmeklēšanu. Viņa ir brīnišķīga sieviete, kad guļ.

Vatsons:

Un mēs turpināsim spēlēt teātri, it kā nekas nebūtu noticis. Izrādes beigās – arests. Es pasaukšu fotogrāfu. Tas ir vēl nebijis vēsturisks notikums!

Holms:

Kas tad,? Ka viņa guļ uz grīdas? Kas tur sevišķis?

Vatsons:

Kas tur sevišķs? Es brīnos par tevi, Holms! Pirmo reiz vēsturē viņai ir mute ciet! Fotogrāfs Fleksībers Sidnejas sabiedrībā arī ir no tēlojuma labi sazīmējams.

Fleksībers:

Cienītā kundze, ja jūs tikai mazliet pieceltos... uz īsu brītiņu. Man ir lielas

grūtības dabūt jūs iekšā bildē!

Vatsons:

Mīlais draugs, viņa ir... beigta...

Fleksībers:

Ak tā? Tad lai viņa vismaz pierauj kājas, citādi Austrālijas Latvietī būs redzams tikai rumpis. Es nesaprotu, kāpēc dāmas vienmēr cimperlējas un neklausa, ko fotogrāfs saka. Jūs esat tā sakrampējusies...

Vatsons:

Tas ir rigor mortis...

Fleksībers:

Ak tā? Tas nekas. To uz meln-baltas bildes neredz. Galvenais – jābūt dabīgam. Var gulēt vai stāvēt kājās, bet jābūt dabīgam. Tulīt būs, tūlīt būs! Kad nozibsnīs uguntiņa, viss būs cauri!

Arī Blaumaņa *Indrāni* ir pārvērsti mūziklī. Skečs ir veltīts stokholmietim Jurim Rozītim.

Skečā *Atgriešanās* speciāla komiteja spriež, kurš pirmais no Austrālijas latviešiem nokāps no kuģa brīvajā Rīgā. Pavisam ir 2000 kandidātu, bet pa kuģa laipu reizē var noiet tikai četri, soļojot plecu pie pleca.

Protams nebija aizmirsta arī *Laimona draudze*. Uzrakstīju dziesmu, melodijas ņemot no filmas *Call me Madam*.

KURSAS MEITENES (*No Kurzemes bērniņš biju tērpos*):

*Senā Kursā tā kā sapnis māj,
Nāc un tautas dziesmās spēkus krāj!
Zila jūra, mēļa debess, sils,
Un kalnā pils! Jā, kalnā pils!*

TICĪGĀS:(melnos tērpos)

*Kas tad te
Ir pa jokiem,
Velniem, raganām un spokiem,
Ko te rāda neticīgo bars?
Kur tik skaties,
Paliek baisi –
Upurdūmiem
Pilni gaisi,
Nopulgots un zākāts
Kristīgs gars.
Grēks te runāt
Ir par daili,
Upurē*

*Ja melnu gaili,
Zirgam liek
Pār pliku štiku kāpt.
Jēlības
Un rupjas dziesmas,
Mūsu jaunatnei
Draud briesmas,
Kā drīkst šitā
Publikumu krāpt!*

KURSAS MEITENES:

*Bāliņš stalts uz zirga sirot jāj,
Veļu māte uguns gultu klāj,
Viļņiem cauri kuršu laiva trauc,
Tur bāliņš brauc! Jā, bāliņš brauc!*

TICĪGĀS:

*Grēks, grēks, grēks
Un melni āži,
Velni, raganas
Un māži,
Veļi, mošķi,
Melno zinšu spēks.
Burvības
Un zaimi dikti,
Stājas sirds
Un paliek slikti,
Saprotiet, tas
Grēks, grēks, grēks!*

KURŠU MEITENES (tai pašā laikā atkārtoti pirmā panta abas daļas)

TICĪGĀS:

*Kur kas zaimots
Tiek par makti,
Tur mēs klāt
Un stāvam vakti,
Pasargāt
Var tikai
Ticīb's spēks!
Nost ar mošķiem,
Nost ar māņiem,
Nost ar Pēteriem*

*Un Jāņiem,
Jo tas viss ir
Grēks, grēks, grēks!*

Pavisam interesants iznāca krustnešu skečs, rakstīts *vācu* valodā. Seno kuršu sētā iesoļo krustnešu militārā formācija, oberkreicfirera Adolfa fon Nirnberga vadībā, kristīt, kas kristāms un kaut, kas kaujams. Iesoļo ar dziesmu.

*Nāk Zobenbrāļu ordenis
Te neticīgos kaut,
Ar ūdeni un zobenu
Tos debesīs ieraut.
Hollerī, hollerā, hollerī,
Hollerha-ha-ha-ha hi-hi-hi-hī,
Hollerī, hollerā, tos debesīs ieraut!*

*Ja kāds te drīkst mums pretīm stāt,
Tāds Mensh ist ganz verrueckt
Tam tēraudštiku guznā bāž
Un galva ripo – šņikt!
Hollerī, hollerā, hollerī,
Hollerha-ha-ha-ha hi-hi-hi-hī,
Hollerī, hollerā,
Tāds Mensh ist ganz verrueckt!*

Par mūsu izrādi L. Reinfelde AL raksta:

Gadam strauji tuvojoties beigām, Sidnejas latviešu sabiedrības sabiedrisko nopelnu rēķini ir noslēgti. Kas gada tecējumā citiem koduši, tiem atkots; kas otram kāju likuši priekšā, tiem tā atlikta atpakaļ; kas klusi un uzticīgi kalpojuši, tie redzamā godā celti. Klāt piemalts vēl viens otrs nevainīgs novērotājs, lai viss kopā veidotu Sidnejas Kaleidoskopa daudzkrāsainību. Sidnejieši aplūkoja kā pašu māju, tā kai-miņciema prominences.

Ar karikatūrista aso tvērienu un chirurga ne tik aso asmeni Siliņš dažos vilcienos atklāja sabiedrības “īsto” būtību, kas vienam otram mazāk acīgam būtu pagājusi garām. Sekojot laika garam, izrāde bija “dziesmota”: vai ik katrs skečs ar vocale obligato.

Patapinātas no dažādiem avotiem, dziesmas bija veikli pielāgotas gadījuma vajadzībai. Tā piemēram krustneši iemaršēja Dievzemītē ar “Happy Wanderer” melodiju. Daudz vietas bija devusi paša autora “No Kurzemes bērniņš biju” izrāde un tās atbalss tautā. No jauna klausījāmies literātu apgalvojumus par lugas plaģiātu (vārds vārdā norakstīts no Raiņa Pūt, vējiņi) un tās uzšķilto satraukumu tautā par pagānisma propagandēšanu. Lietu protams izmeklēja Šerloks Holms un Vatsons

(U. Siliņš un I. Apelis) un filmā dokumentēja trāpīgi tvertais fotogrāfs J. Baloža tēlojumā. Patikās aina Zobenbrāļiem ("Krustdūrieniem") sastopoties ar zemnieku pāri. (L. Ozeri un I. Apeli).

Otrajā daļā rotaļājās ar varbūtībām un nākotnes iespējām. Kā gan Zviedrijas avangarda režisors Juris Rozītis pārstrādājis nesen skatītos Blaumaņa Indrānus?

Sastapām latviešu bērnu un jaunatnes morāles modrības sardzi L. Veikinas tēlojumā, kas cīnās par tīrību domās un darbos. Satapām komiteju, kas jau mēnešiem ilgi sēž un spriež, kurš pirmais spers kāju uz brīvās Latvijas zemes, kuģim no Austrālijas pietauvojoties dzimtajā krastā.

Visa izrāde noritēja diža, daudzkrāsaina ornamenta priekšā, ko bija darinājis V. Aleidzāns. Izrādes epilogā ansamblis atvija un atkal savija visu rēviju dziesmā.

Kaleidoskopa tēvs un autors, kā arī režisore L. Veikina var gandarīti atelpot. Iztika bez Zemīša. Ja arī grūti bija, mēs to nemanījām. Bija labi – pat ļoti labi. (Reinfelde L. Kaleidoskops, 1988 Sidnejā. AL, 1988. g. novembris)

* Bez Kaleidoskopa šogad vēl divi uzvedumi.

Jūnijā uzved G. Griezes komēdiju *Vēlreiz Krauštātē*, A. Apeles režijā, un kritiķi to nopļauj līdz zemei. Sirsnīgus aplausus saņem V. Spoģes dekorācijas, kaut arī tās lugai neesot bijušas īsti piemērotas.

A. Zariņš par uzvedumu cita starpā raksta:

*Austrālijas latviešu autori neraksta lugas par mūsu dzīvi piektajā kontinentā. Tās aizstāj Zobgaļi un Kaleidoskopi ar skečiem. Labi vien ir; jo, diemžēl, Griezes komēdijās parasti pietrūkst kaleidoskopiskās ndarbības tempa, asprātības un komiskā "pipara" Vismazāk tā visa atrodamā viņa komēdijā *Vēlreiz Krauštātē*, kuras darbība norit 1949. g. Vācijām "melno" sardžu rotas mītnē un stacijā.*

Autors priekšvārdā norāda, ka komēdijai viela un cilvēku tipu raksturojumi patapināti no vērotā un dzirdētā, tādēļ jābrīnās, kādēļ tie parādīti tik neloģiski, skatītājiem nepieņemami.

Ar līdzjūtību vēroju aktieru izmisīgās pūles veidot cik necik izlīdzinātus komēdijas tēlus. (...)

*Viens no SLT galvenajiem balstiem J. Saldums, kas skatītājus vēl nesen smidzināja U. Siliņa lugās *Precinieks* un *No Kurzemes bērniņš* biju, šoreiz kapteiņa Kriša Baltauta lomā reti tika pāri rampas malai. Ne jau Salduma nesaprašanas un nevarēšanas dēļ, bet autora dotā teksta dēļ.*

Baltauta ziņnesis Zutis, autora veidojumā, ir tikpat neizprotams. (...) K. Gulberga komiķa talants ir spējis atklāties tikai delarta spēles veidā. Tas nebūt nav vieglākais ceļš joku plēšanai, ja turklāt delarta kopējs izrādē ir tikai viens, kas izdalās no pārējā ansambļa, tā dažbrīd pat kaitinot un traucējot izrādes ritmu.

Liela apjoma spekulante Pukšānmāte autora tikpat kā neizveidota. (...) Viņas valoda kā gadsimtu maiņas komēdiju plāpu kulēm

L. Veikina, ievērojot autora tekstu, Pukšānmāti bija veidojusi par laucinieci, bet smieklu atbalsi saņēma tikai par dažiem vārdiem: "Re, šekureku un duraks."

Invalīds Ilmārs Grūbe ir grūtsirdīgs savdabis galdnieks, kas greizsirdībā iedomātam sāncensim uzbrūk ar "fuksīti". Vēl atklājas, ka viņš ir inteligents, prot vāciski, mācās angļiski, kautrīgs, kaunīgs un kļūst par rotas komandieri. Jānim Čečinam ir pietiekami daudz skatuves prasmes, lai visus šos dvēseles stāvokļus attēlotu, bet negribējās viņam ticēt.

It nepiederīgs ir autora piekabinātais monologs par leģiona traģiskajām cīņām. Tā pati problēma bija I. Apeļa Bierantam Puškānam. Divsarunā ar invalīdu Grūbi viņš ir biedrīgs, saprātīgs un mudina, drošina nepadoties. Vēlāk Pukšāns pārvēršas vientiesīt. (...)

Tikpat nepamatota ir jaunās, labsirdīgās un neatlaidīgās meitenes Ilonas Cimmermanes (Līgas Saldumas) loma.(...) Autors nebija varējis izvairīties no klišeiskām situācijām, kā piedzeršanos un paģirām.(...) Ar šo komēdiju SLT atklāja divus jaunus, apdāvinātus skatuves entuziastus, skatuvē brīvus, dabiskus, ar latviešu valodu bez akcenta – Līgu Saldumu ar tīkamu balsi, skatuvisku augumu un Marku Zariņu – lustīgu kā ūdenszāli. (Dunājs Alekssis. 28. Teātru festivāls. AL, 1988. g. jūlijs)

Vēl ansamblī darbojas A. Apele, I. Birze un Z. Holters. Dekoratore V. Spoģe-Erdmane.

Ar šo lugu SLT piedalās 28. TF Sidnejā, ALTA reprezentējas ar V. Kārklīņa komēdiju *Jaunās asinis*, režisors M. Bumbieris un ALT ar R. Blaumaņa komēdiju *No saldenās pudeles*, režisors G. Klauss.

Novembrī K. Gulberga režijā uzved R. Blaumaņa *Indrānus*. A. Zariņš to vērtē par mazāk interesantu nekā 1956. gada iestudējumu, kas sacēla vētru *Indrānu ošos*, bet labi sagatavotu, lai godam atzīmētu R. Blaumaņa 125 gadus.

Pēc viņa vērtējuma K. Gulbergs bijis bez tehniskas vainas, bet viņa tēlojums priecējis vairāk prātu nekā sirdi. Arī Indrānu māte (H. Dukure) bijusi prāta un nevis sirds cilvēks. Viņai min patētisku, deklamējošu teksta sniegšanu.

Labas atsauksmes saņem J. Saldums, I. Brūvere-Sauka un dekorators Dž. Krīvs (Zariņš A. Treji Vārti, 1990. g. Nr. 138)

MANĀ VĒSTUĻKASTĒ

Vēstule no DV Globālās rīcības komitejas priekšsēža A. Gaiķa 10. martā:

Rakstu šo vēstuli sakarā ar vajadzību atrisināt jautājumu par teātri. Runājot par teātri, es 6. martā satiku konfilistru Juri Freiju, un viņš arī ieteica šo vēstuli rakstīt.

(...) 1989. g. no 18. jūnija līdz 25. jūnijam Čikāgā notiks DV Globālās dienas. Mans uzdevums ir kārtot teātra jautājumu un tādēļ es meklēju uzvest laikmetīgas

tēmas lugu.

Vai Tev ir iespējams uzrakstīt lugu DV Globālo dienu izrādei. (...) Izrādes ansamblis ir vēl atklāts jautājums.(...) Būšu priecīgs dzirdēt Tavas domas lugas jautājumā līdz 10. aprīlim.

Es neatceros, ko viņam atbildēju, bet pa kuru laiku es vēl būtu rakstījis lugu.

Vēl viens ielūgums! Šoreiz uz Tobago!

Vēstule no prof. Dr. Ed. Andersona, datēta 15. jūlijā.

Augsti godātais Siliņa kungs!

Zinu, ka Jūs patlaban braukājat pa pasauli, bet agri vai vēl Jūs atgriezīsieties Austrālijā un atradīsiet šo vēstuli. Pirms dažiem gadiem mēs tikāties Celles mājās un pārrunājām varbūtību Jūsu apciemojumam senajā kurzemnieku kolonijā Tobago.

1989. gada VII–I. VIII notiks lielākais latviešu salidojums Tobago salā, sakarā ar kurzemnieku pirmās izkāpšanas 350 gadu jubileju. To vietējie iedzīvotāji grib atzīmēt lielā stilā, kas viņiem ļoti patīk, un ko viņi labi pieprot.

Šajā sakarā pirmo reizi labi noderētu arī latviešu teātris Tobago salā. Melnie iedzīvotāji, sakarā ar ceremonijām, grib organizēt arī kurzemnieku un gambiešu izkāpšanu Tobago salā “reenactment”. Šai sakarībā viņi iznomās kādu pirātu stilā būvētu būrenieku “Jolly Rogers”, ko pārvērtīs 17. gs kurzemnieku kuģī.

Krastā izcēlušies kurzemnieki sasmēķēs miera pīpi ar karibu indiāņiem utt. Tāds ir vienkāršots Tobago kulturālo lietu augstākā kārtotāja Stephen George Beard scenārijs.

Šogad notiek arī “dry run”, kur senlatviešu tērpos ģērbusies melnie paši tēlos “kurzemniekus”. Nākamā gadā mums būtu vajadzīgi arī īsti kurzemnieki. Tā ir viena lieta. Tā notiks, protams, angļu valodā.

Mēs varētu uzvest arī kādus Jūsu skečus latviski latviešu sabiedrībai kādā no vienīcas vai vidusskolas lielajā zālē. Tā būtu otra lieta.

Organizētāji projektē blakus 2 nedēļu Tobago un Trinidadas sarīkojumam pieāķēt arī nedēļu Venecuēlā. Tad varētu sniegt viesizrādi arī Venecuēlas latviešiem, kas latviešu teātri tur nekad nav redzējuši. Tā būtu trešā lieta.

Es runāju ar Jūsu vārda brāli Laimoni un viņa kundzi Brigitu. Viņi gribētu braukt, bet viņiem ir nopietnas problēmas. Ja Jūs piedalītos un varbūt vēl kādi Austrālijas teātrāļi, viņi būtu ieinteresēti kaut kā izkārtot savas problēmas un arī piedalīties.

Tagad praktiskā puse. No Austrālijas uz Tobago ir vienmēr kāds braucēju pulciņš, kas apvieno braucieni ar radu un draugu apmeklējumiem Amerikā. Jūs varētu dot kādas izrādes pa ceļam mūsu teritorijā.

Jums personīgi es mēģinātu sagādāt gandrīz brīvu braucieni no Ņujorkas uz Trinidadu un Tobago un atpakaļ, ieskaitot uzturēšanos šajās salās. Nevaru palīdzēt braucienam uz Venecuēlu, kur vismaz man būtu ļoti samazinātas cenas. Reducētas cenas būtu arī pārējiem piedalošajiem aktieriem un citiem braucējiem. Tas ir gan-

drīz puse no normālām cenām.

Mums jau ir bijušas Rakstnieku pēcpusdienas, koncerti un humora vakari Tobago un Trinidadā, bet vēl nekad nav bijis latviešu teātris. Tas nu būtu vēsturisks notikums.

Padomājiet par to, aprunājieties ar citiem un rakstiet man. Iespējams, ka mēs varam iztaisīt "package deal" jau no Austrālijas lidojuma ziņā. Paredzams arī lielāks skaits vāciešu, no kuriem liela daļa prot vairāk vai mazāk latviski. Arī daļa tobagoaņu šo to buldurē latviski. Gaidīšu iespējami drīzu Jūsu atbildi.

*Ar sirsnīgu sveicienu
Edgars Andersons.*

Kurzemnieki izceļ desantu bez mums.

Vēstule no Dr. A. Ritmaņa 31. jūlijā:

Tev drošvien bilžu netrūkst, bet nosūtu vēl šīs. Tavs tēlojums bija lielisks. Vispār Gundega bija gluži vienreizēja. Žēl, ka svētkos vienmēr drausmīga skriešana – nedabūjām pat drusku aprunāties. Taču, kā saka, nākošreiz...

Nākamgad Longbīčā (Losandželosā) uzvedīsim Lolitas jauno dziesmu spēli. Pats mēģināju uzrakstīt tekstu "Mūsu krasta dziesmu svētki". Tas laikmetīgs. Cerams, ka tautai patiks.

Izmisīga vēstule no J. Muchka man un K. Gulbergam 5. septembrī:
Uz manas kopijas rakstīts:

Mīļo Uldi, lūdzu palīdzi šo lietu ar godu nokārtot!

Saņēmu no K. Gulberga rakstīto pastkarti ar jautājumu, kur paliek honorārs par A. Eglīša Māris un Baiba un Jolanta? Šis jautājums mani nostāda dumjā situācijā. Vispirms mēs nevienam autoram honorārus neesam maksājuši ne Gotlandē, ne abās Minsterēs. (Zīvertu gan ielūdzām kā goda viesi.)

Otrkārt, nesaņemot no Jums nekādu norādījumu, esam jau sen kasi noslēguši, revidējuši un atlikumu nodevuši LCM. Ko darīt? Negribu Eglīti apvainot. Ja domājat, ka jāmaksā, sakiet – cik? (Norēķins par izrādi jau ir Jums). Nezinu, kur naudu sagrabināšu, ja ne citādi – maksāšu pats. (...). Lūdzu savstarpēji sazināties un rakstiet – cik un kādā veidā. (Un nerunājiet ar citiem lugu autoriem par šo lietu, lūdzu.)

Kā šī lieta nokārtojās, vairs neatceros. Katrā ziņā es nepastāvēju, ka Jānim būtu kas jāmaksā.

Vēstule no B. Siliņas septembrī:

Saņēmu Tavu lugu, Tavu dienas grāmatu un kartiņu. Paldies, paldies, paldies!

Vajadzēja jau ātrāk Tev aizrakstīt, bet tu jau, pa pasauli apkārt braukādams, manu vēstuli tik ļoti nemaz negaidīji.

(...) Par Akmeņiem biju dzirdējusi labas atsauksmes jau sen. Kā jau zini, Laimonis to gribēja uzvest, bet šobrīd nezinu, kāpēc uz laiku atlika. Katrā ziņā tā viņam patika. Es toreiz netiku lasījusi. Ar kaunu jāatzīstās, ka nevaru un nevaru atcerēties, kādēļ ne. Vai varbūt tādēļ, ka vēl ilgi pēc Maijas nāves neķēros klāt nekam nopietnam un drūmam. Sev ļoti neraksturīgi pārgāju uz uzjautrinošu literatūru...

Luga manuprāt ir ļoti laba – SPĒCĪGA! Raksturi trīsdimensionāli un ļoti ticami, Intrigēja jau no paša sākuma, bet tā īsti luga mani sagrāba, sākot no 19. lpp.

Tēva un dēla konfrontācija ir ļoti izdevusies, tāpat arī Teklas ārprāta aina. Vienīgi gribētos, ka tā kaut kā būtu vairāk pamatota. Respektīvi, šo divu sieviešu sajukšana ir iespējama, ja kaut kad ir minēta mātei un meitai ģenētikas nosliece uz garīgu nestabilitāti. Tas arī attaisnotu meitas tik dziļo, neārstējamo psihisko sabrukumu – ja pareizi saprotu – katatoniju. Citādi domāju, cilvēks sabruktu, varbūt īslaicīgi nefunkcionētu, bet ar laiku daļēji atkoptos. Bet ko es te spriedelēju. Es par tām lietām neko nezinu. Rakstu Tev tikai savu "gut reaction". Un vispār varbūt kaut ko palaidu garām.

Dienas grāmatu lasīju ar interesi. Diemžēl, daudzi vārdi man ir tikai vārdi, jo pašas personas nepazīstu. Bija ļoti žēl, ka izrādē nepiedalījās Laila Robiņa, Būtu interesanti zināt, vai viņiem abiem, Lailai un Mārim, būtu bijis profesionāls kontakts, vai tie būtu izmetuši vilnu!

Kāri lasīju vietas par Māri, jo, kā Tu jau zini, man pret viņu ir antipātija. Viņš ir iedomīgs pūslis, un jo resnāks top, jo kļūst iedomīgāks. (To es personīgi nevarētu gan par Māri teikt. Pret mani viņš nekad nav bijis pūslīgs.)

Nav arī pārāk labs prāts uz Raudsepu. Viņš Katskiļos staigāja apkārt kā pavasara gailis. Neesmu redzējis viņu spēlējam. Citi saka, ka esot ļoti apdāvināts. Es vienīgi ar viņu saskāros vienā īsā lasījumā, lai Laimonis redzētu, vai viņš ir piemērots vienai lomai vai nē. Likās, ka viņš tīšām neievēroja Laimoņa norādījumus vai uzspēlēti nesaprata, ko no viņa prasa. Pārējās divas dienas, kad bijām nometnē, viņš mani nesveicināja, atkal jāsaka, uzspēlēti ignorēja. Tas nu man aizdeva dusmas un tā nu man viņš nav simpatisks. Am I a bitch or what? (...)

Mums pa galvu maisas drūmas domas Ivara Lindberga sievai atrada vēzi plaušās, smadzenēs. Vienu no audzējiem izoperēja, otru var tikai apstarot.

Pats viņš arī nav pie labas veselības, lai gan tas kropļojošais artrīts pēdējo pusgadu vairs tik strauji neprogresēja. (...)

Paldies, ka turēji visus solījumus. SILIŅU VĀRDS VĒL KOTĒJAS! (...)

Mēs atjaunojam Hamilkaru (Hamilkara kungu), ar kuru decembrī viesosimies Rīgā. Sastāvs esam gandrīz tas pats. Vienīgi jauno meiteni spēlē Tava drauga meita Ieva Celle.

Nu tā, tagad esi lietas kursā.

Vēstule no Vasaras vidusskolas vadītāja, prof. A. Auliciema 5.oktobrī:

Sveicināts nopelniem bagātais kollēga un pasaules klaidoņa! Zinu, ka esi mājās – neslēpies! Ceru, ka atkopsies no savām turnejām un pasaules ovācijām. Es jau visiem saku: mans draugs ir varens! Vai ne?

Kā būtu, ja mēs (respektīvi Tu) uzņemtu kādu rindiņu Austrālijas Latvietī sakarā ar vasaras vidusskolas pieteikšanās anketēm, uzaicinājumu talkai utt.

Pievienoju šī gada informācijas lapas (...) Varbūt piegriez Austrai (Eichmanei) un parunāties, ko varētu vēl minēt. (Vai tu zini, uzraksti kādu gudru gabaliņu par mīlestībām, dzeršanu, alcaimeru utt, visu, kas var tautu sajūsmināt.)

Mums ir pārāk karsts, lai Tev nopietni ko rakstītu, citādi stāstītu briesmu lietas par Rimšāni, LAAJ un citiem ārpazītiem mūsu sabiedrībā.

Vienu atcerējos gan – savā rakstā AL lūdzu saki, ka par trešo un pārējiem bērniem maksās LAAJ Kultūras fonds. Man jau piedraudēja, ka mēs dabūšot pa kaklu sakot, ka tādi bērni esot par brīvu.

Man bija doma, ka No Kurzemes bērniņš biju varētu kandidēt svētku lugai arī Dziesmu svētkos Zviedrijā. Diemžēl no tā nekas neiznāca, jo A. Blekte manu vēstuli bija pārpratis.

Viņš man 30 novembrī no Malmes raksta:

Dārgais teātra brāli!

Esmu “neiespējams” vēstuļu rakstītājs. Esmu bijis tāds visu mūžu. Rakstu vienmēr – un tad ar lielām mokām – kad neiespējams vairs atlikt. Tas man kādreiz ir smagi atriebies, un varu tikai cerēt, ka tas tā šoreiz nebūs. No teiktā tad arī sapratīsi, ka labāk zvanu stundām telefonā nekā rakstu. To darīju arī Tev Bostonā, kad biju 10 dienas Ņujorkā jūlija beigās un augusta sākumā. Zvanīju vienu nedēļu pāris reizes dienā – veltīgi – un tad lūdzu Tevi sveicināt Anglijā, kad tur stokholmieši viesojās.

Un nu – pēc šī nožēlojamā ievada – pie lietas. Ir faktiski noticis “gadsimteņa” pārpratums mūsu starpā. Bija tā, ka Jānis Gulbītis kaut kad gada sākumā teica, ka Tu sūtīšot lugu. Kad nekas nepienāca, zvanīju Jānim un prasīju, vai viņam vai man luga gaidāma. Viņš teica, ka nav. Nu O.K., gaidījām abi divi apmēram 3 mēnešus, un Gulbītis vēl jokojās, ka Tu būšot to paciņu ar airu laivu sūtījis.

Un, kad pašās aprīļa beigās saņēmū Tavu vēstuli, (...) tad biju tā ievērsies (pievērsies?) lugas gaidīšanā, ka uztvēru Tavu vēstuli kā papildinājumu un priekšinformāciju lugai, ko sūtīsi. Arī Tavu adresi tā sapratu, t.i. ja man pēc lugas izlasīšanas būtu jautājams. Tādā uztverē palikdams, turpināju gaidīt vēl kādas nedēļas, bet, kad neko nesaņēmū, tad beidzot sāka likties, ka kaut kas neštimmē.

Īsi pirms braukšanas es vēlreiz pārlasīju Tavu vēstuli – šoreiz drošvien rūpīgāk – un pēkšņi man atplauka, ko jau var saprast kā jautājumu, vai es esmu ieinteresēts lugu vispār lasīt. Ja man tas saules lēkts galvā būtu noticis agrāk, tad būtu bez kavēšanās, protams, teicis – jā! Bet, kad tas notika, biju lugu jau sen izvēlējis. (Brigaderes Sievu kari), kas bija vienīgā, kas atbilda manām vēlmēm pēc kā gaiša, pat komiska un kur lomas manuprāt labi atbilda Stokholmas ansamblim (Bez tam arī vienāds dzimumu sadalījums)

Tici vai netici (ceru, ka tici!), bet tā tas bija. Es pats arī diezgan muļķīgi jutos, kad lasu Tavu vēstuli šai jaunajā gaismā. Tā tad, diemžēl, maniem plānojumiem tas bija daudz par vēlu, bet joprojām atvu lugu ar lielu prieku un interesi izlasītu, ja Tev nav pārāk liels apgrūtinājums to atsūtīt. Un bez tam nekad jau nevar zināt, kad jaunas izdarības un izdevības var sanākt.

Katrā gadījumā lūdzu Tevi man atbildēt (un vēlreiz: piedod!).

Esmu avīzē sekojis Tavām globālajām nodarbībām un panākumiem un vēlu Tev visu to labāko arī uz priekšu, Mindaugu ieskaitot. Kas attiecas uz lomas lielumu, tad Tevi neapskaužu, bet tā jau tas ir, vecīt, ja izvēlas Hamletu spēlēt, tad arī Hamleta teksts jārunā. (Es tiešām nesaprotu, par ko viņš runā. Kas par Mindaugu?)

Lūdzu sveicini arī Liju un paliec pats mīli sveicināts no Tava Andra Blektes.

Un vēl no Andra Ziemsvētku apsveikums!

Kā teikt, laimīgu Jauno gadu un priecīgus Ziemas svētkus Tev, brāli Uldi, un Tavējiem no sirds vēlē Tavš Andris, kurš cer Tev ļoti drīz ritīgu vēstuli nosūtīt – līdz šim nav laimējies uzrakstīt – saraustīta vasara un neparasti daudz darba visu rudeni,

Pavasars, domāju, būs mazliet brīvāks un atļaus manu kronisko nerakstīšanas slimību pārvarēt.

Neatkarīgi no visa, vai tad tāda globāla trimdas ansambļa izrāde tagad pavisam izslēgta. Tādā būtu tiešām jauki piedalīties. Atceries, ka mēs par to mazliet jau Minsterē runājām?

Māris Ubāns atsūtījis savu bildi – smaidīgs kā mēness starp sava ansambļa dejojotajām mūziklā Čikāga.

Un uz svētkiem kartiņa ar lielu, zīmētu lāci ar piezīmi, ka tā esot tā tuvākā iespējamā līdzība vombatam. Uz kartiņas:

Mīli sveicieni Jums visiem un Tev, Uldi, liels paldies par Tavu izcilo spēlēšanu Gundegā. Pašreiz dzird, ka divas video lentas (viena Ņujorkā ar Mičuli, otra no pēdējās Indianopoles izrādes ar Berkoldu). Skaņa esot labāka Ņujorkas izrādei. Bet, protams, tās abas esot dabūjamas tikai Amerikas video formātā.

Labas sekmes Jaunajā gadā!

Wombats Māris.

38. KD BRISBANĒ

It kā tās braukāšanas vēl nepietiktu, mēs ar Zemīti esam aicināti novadīt *Raibo pēcpusdienu* Brisbanes Kultūras dienās. Pekstiņus taisīs citi, mums tikai viss jātur grožos, jāsavēlk kopā un jāpieteic.

Braucam abi ar Ilzi mašīnā un apmetamies pie Ilzes draudzenes. Attālums? Būs

38. KD Rīcības komiteja.

1. r. no kr. – Maira Zālīte, Lilija Rudzīte, Laima Ešte (*Aescht*);
 2. r. – Ingrīda Birša, Astrīda Biela, neatpazīta, Gunta Šeparde (*Sheppard*), Andris Francis, Laimdota Lindemane, Irēne Kūkuma, Māra Siksa, Zigrīda France, Zigrīda Strazda;
 3. r. – Jānis Biršs, Oskars Rudzītis, Aleksandra Medne;
 4. r. – Arnis Siksa, Eduards Lindemanis, Ēriks Ozoliņš, Jānis Kūkums, Tālis Lundbergs, Ēriks Liepiņš, Valdis Gertners, Pauls Kļaviņš, Arvīds Biela, Valters Zolte.
 Attēls no SLB arhīva.

ap 1000 kilometriem. Mums brauc līdzī arī Aija Krištopane, viešņa no Latvijas.

Brisbanes sabiedrība ir maza, bet ļoti rosīga. Rīcības komitejas priekšsēdis ir Andris Francis.

Un vēl kas! Brisbanē viesojas Latvijas folkloras grupa *Ilgi*. Pirmo reiz satieku Ilgu Reizinieci. *Ilgi* ir pirmās Latvijas bezdelīgas, kas viesojas mūsu Kultūras dienās. Oficiālajā KD programmā viņu sarīkojums neparādās.

Kāpēc tā? Brisbanes *Expo 88* PSRS pārstāvēja arī latviešu vokālā grupa *Ornaments*, kas pēc izstādes beigām koncertēja arī visos latviešu centros. Neskatoties uz to, ka koncerti bija ļoti apmeklēti, sākās asa polemika par un pret. Es tai laikā biju ASV.

Ilģus sponsorēja 10 Brisbanes latvieši. No ASV uzstājās ar lieliskiem panākumiem mans Gundegas kolēģis, dziedonis P. Berkolds.

Vēl piedalījās nu jau nopelniem bagātā *Saules Josta* ar Sk. Darius choreografēto *Iz pūra lādes* (pirmuzvedums).

Brisbanieši uzveda Blaumaņa *Launais gars*, no kura es neko neatceros. Režisore M. Rube.

Tālo ceļu no Adelaides uz Brisbani bija mērojis Ed. Karika dibinātais un vadītais Latviešu festivāla orķestris, pianiste M. Biezaite u.c. ansambļi no tuvienes un tālienes.

Es dziedu arī Sidnejas latviešu vīru korī. Pēc koncerta notiek koristu balle, kur paredzēta uzstāšanās katram korim. Kad pienāk mūsu kārta, dziedam manis rakstīto dziesmu:

*Ziemsvētki atkal ir klātu,
Brisbanē Kultūras dien's,
No Sidnejas atbrauc divdesmit,
No Melburnas atbrauc tik viens*
(* diriģents V. Bendrups)*

*Ak, Bendrup, ai, diriģent Bendrup,
Tu, mūziķi gudrais un tulks,
Ko tu kā bārenī'ts staigā,
Kur ir tavs dziedoņu pulks?*

*Ar Adelaidi nav labāk,
Tur arī korim iet grūš (grūti)
Atsūtīts Līvmaņa* vietā
(* diriģents Adelaidē)
Zellis*, kas stabulē pūš
(E. Kariks – festivāla orķestra diriģents, flautists)*

Tāpēc slava Ozoliņam,
(* E. Ozoliņš – Brisbanes kora diriģents),
Tikai pateicoties viņam
Un brisbaniešu dziesmu garam,
Ka mēs vēl nodziedāt ko varam.*

*Svētku dienu komiteja
Līķa bālumā ir sejā –
Vai kas sanāks tur vai nē
Kultūr's dienās Brisbanē?
Ai julifollerā, mums jātais 'kultūra,
Ai julifollerā, hip, hip, urrā!*

*Vecgadā uz pirmo danci
Kūkum kundze* vedīs Franci**
(* I. Kūkuma – rīc. kom. locekle.
** A. Francis – KD rīc. kom. pr.)
Baltu krūti, melnu šēzi*

Atklāt svētku polonēzi

*Pirms vēl visus mācis dzērums,
Jāmin lielais viesu lērums:
Ilģu pulks un Berkold' Pauls,
Kultūr's dienu mugurkauls.*

*Kas vēl pucēta un posta
Kā tā mūsu Saules josta?
Desmit gadus valkāta,
Laiks dot pie Dry Cleaner 'a
(ķīmiskā tīrītava)
Ai, julifollerī, nu dziesma galā šī,
Ai, julifollerā, nu jābeidz tā.*

Raibā pēcpusdiena paiet tā nekas. Mums ar Zemīti tā prasa tikai minimālu darbu, daudz palīdz jau gados uzkrātā rutīna. Ja plāns A uz publiku neiedarbojas, ķeramies pie plāna B, ja tas arī neiet, vēl paliek plāns C.

Mēs, uzejot uz skatuves, esam gatavi uz visu – uz veiksmēm un neveiksmēm. Parasti pie plāna C nav jāķeras.

Man pēc sarīkojuma pienāk viena no Ilģu meitenēm un saka: *Es nezinu, kas tas ir. Viņš (tu) uznāk uz skatuves, vēl neko nesaka, bet man jāsmej.*

Un tā 1988. gadam ir gals klāt!

Paldies no Brisbanes KD rīkotājiem:

Sveiks, Uldi, par Tavu un Tava labā kompanjona Zemīša pielikto darbu Raibā pēcpusdienā. Jūs esat īsti meistari savā darbā un varbūt tagad saņemsiet savas karjeras vissmagāko honorāru.

Andris. 3.9.89.

ES CAUR SAVU OBJEKTĪVU ŅEMU DABU – BEIGTU, DZĪVU...

Teātru festivālā 1988. gadā. Četri režisori. No kr. – G. Klauss (ALT) A. Apele (SLT), I. Sveilis (SLT) un M. Bumbieris (ALTA). Attēls no SLT arhīva.

Dziedone Lilija Zobena ar pianistu Lesliju Īstu (*Leslie East*) no Anglijas viesojas Adelaidē. Ēriks Biezaitis ar Liliju Zobenu un Lesliju Īstu Mūzikas krātuvē 1988. gada janvārī. Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.